

**МІНІ ГРАМАТИКА  
з німецької мови  
ТУРІС**

**MINI GRAMMATIK  
der deutschen Sprache  
TURIS**

МІНІ ГРАМАТИКА  
з німецької мови  
ТУРІС

**КАРПАТСЬКА ВЕЖА**  
**Мукачево 2009**

ББК

Міні посібник містить компактний матеріал з граматики німецької мови. Рекомендується для формування основ граматичних знань і навичок усного та писемного мовлення на початковому, середньому та вищому ступенях вивчення німецької мови в середніх та вищих навчальних закладах. Посібник може бути використаний для роботи на занятті, а також вдома як опорний конспект.

Для учнів, студентів, абітурієнтів та вчителів.

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент,  
завідувач кафедри німецької філології УжНУ **Гвоздяк О.М.**

*Рекомендовано до друку методичною радою факультету туризму МДУ,  
протокол № 6 від 8 січня 2009 року.*

Туріс Інґрід, 2009

## ЗМІСТ (DER INHALT)

|                                                   |  |
|---------------------------------------------------|--|
| Алфавіт .....                                     |  |
| Особливості німецьких голосних, дифтонги .....    |  |
| Особливості німецьких приголосних .....           |  |
| Артикль .....                                     |  |
| Відмінювання артикля .....                        |  |
| Вживання артикля .....                            |  |
| Іменник .....                                     |  |
| Граматичні категорії іменника .....               |  |
| Визначення роду іменників за формою .....         |  |
| Утворення множини іменників .....                 |  |
| Відмінювання іменників .....                      |  |
| Прикметник .....                                  |  |
| Граматичні категорії прикметника .....            |  |
| Відмінювання прикметника .....                    |  |
| Ступені порівняння прикметника .....              |  |
| Прислівник .....                                  |  |
| Класифікація прислівників за змістом .....        |  |
| Ступені порівняння прислівників .....             |  |
| Займенник .....                                   |  |
| Особовий займенник .....                          |  |
| Присвійний займенник .....                        |  |
| Зворотний займенник .....                         |  |
| Безособовий займенник .....                       |  |
| Вказівний займенник .....                         |  |
| Питальний займенник .....                         |  |
| Відносний займенник .....                         |  |
| Неозначений займенник .....                       |  |
| Заперечний займенник .....                        |  |
| Числівник .....                                   |  |
| Дієслово .....                                    |  |
| Граматичні категорії дієслова .....               |  |
| Активний стан дієслів .....                       |  |
| Презенс Актив .....                               |  |
| Імперфект Актив .....                             |  |
| Перфект Актив .....                               |  |
| Плюсквамперфект Актив .....                       |  |
| Футурум I Актив .....                             |  |
| Футурум II Актив .....                            |  |
| Відокремлювані та невідокремлювані префікси ..... |  |
| Три основні форми дієслова .....                  |  |
| Пасивний стан .....                               |  |
| Пасив дії .....                                   |  |
| Презенс Пасиву дії .....                          |  |
| Імперфект Пасиву дії .....                        |  |
| Перфект Пасиву дії .....                          |  |
| Плюсквамперфект Пасиву дії .....                  |  |
| Футурум I Пасиву дії .....                        |  |
| Футурум II Пасиву дії .....                       |  |
| Пасив стану .....                                 |  |
| Інфінітив I Пасив .....                           |  |

|                                                                      |  |
|----------------------------------------------------------------------|--|
| Інфінітив I з модальним дієсловом .....                              |  |
| Спосіб дієслова .....                                                |  |
| Кон'юнктив .....                                                     |  |
| Презенс Кон'юнктива .....                                            |  |
| Імперфект Кон'юнктива .....                                          |  |
| Перфект Кон'юнктива .....                                            |  |
| Плюсквамперфект Кон'юнктива .....                                    |  |
| Футурум I Кон'юнктива .....                                          |  |
| Футурум II Кон'юнктива .....                                         |  |
| Кондиціоналіс .....                                                  |  |
| Кондиціоналіс I .....                                                |  |
| Кондиціоналіс II .....                                               |  |
| Вживання Кон'юнктива .....                                           |  |
| Непряма мова .....                                                   |  |
| Імператив .....                                                      |  |
| Інфінітив .....                                                      |  |
| Інфінітив з часткою „zu“ .....                                       |  |
| Інфінітив без частки „zu“ .....                                      |  |
| Партицип I, II .....                                                 |  |
| Заперечення .....                                                    |  |
| Прийменник .....                                                     |  |
| Прийменники, що керують родовим відмінком .....                      |  |
| Прийменники, що керують давальним відмінком .....                    |  |
| Прийменники, що керують знахідним відмінком .....                    |  |
| Прийменники, що керують давальним і знахідним відмінками разом ..... |  |
| Просте речення .....                                                 |  |
| Розповідне речення .....                                             |  |
| Питальне речення .....                                               |  |
| Питальні слова .....                                                 |  |
| Спонукальне речення .....                                            |  |
| Складне речення .....                                                |  |
| Складносурядне речення .....                                         |  |
| Складнопідрядне речення .....                                        |  |
| Підрядні підметові речення .....                                     |  |
| Підрядні присудкові речення .....                                    |  |
| Підрядні додаткові речення .....                                     |  |
| Підрядні означальні речення .....                                    |  |
| Підрядні речення часу .....                                          |  |
| Підрядні речення місця .....                                         |  |
| Підрядні речення причини .....                                       |  |
| Підрядні умовні речення .....                                        |  |
| Підрядні допустові речення .....                                     |  |
| Підрядні наслідкові речення .....                                    |  |
| Підрядні речення мети .....                                          |  |
| Підрядні порівняльні речення .....                                   |  |
| Підрядні речення способу дії .....                                   |  |
| Узгодження часів .....                                               |  |
| Нотатки .....                                                        |  |

# ΑΛΦΑΒΗΤ (DAS ALPHABET)

|                             |                          |               |              |
|-----------------------------|--------------------------|---------------|--------------|
| <b>Aa</b>                   | <b>Bb</b>                | <b>Cc</b>     | <b>Dd</b>    |
| <b>[a:]</b>                 | <b>[be:]</b>             | <b>[tse:]</b> | <b>[de:]</b> |
| <b>Ee</b>                   | <b>Ff</b>                | <b>Gg</b>     | <b>Hh</b>    |
| <b>[e:]</b>                 | <b>[ɛf]</b>              | <b>[ge:]</b>  | <b>[ha:]</b> |
| <b>Ii</b>                   | <b>Jj</b>                | <b>Kk</b>     | <b>Ll</b>    |
| <b>[i:]</b>                 | <b>[j<sup>3</sup>t:]</b> | <b>[ka:]</b>  | <b>[ɛl]</b>  |
| <b>Mm</b>                   | <b>Nn</b>                | <b>Oo</b>     | <b>Pp</b>    |
| <b>[ɛm]</b>                 | <b>[ɛn]</b>              | <b>[o:]</b>   | <b>[pe]</b>  |
| <b>Qq</b>                   | <b>Rr</b>                | <b>Ss</b>     | <b>Tt</b>    |
| <b>[ku:]</b>                | <b>[ɛr]</b>              | <b>[ɛs]</b>   | <b>[te:]</b> |
| <b>Uu</b>                   | <b>Vv</b>                | <b>Ww</b>     | <b>Xx</b>    |
| <b>[u:]</b>                 | <b>[fa†]</b>             | <b>[ve:]</b>  | <b>[iks]</b> |
| <b>Yy</b>                   |                          | <b>Zz</b>     |              |
| <b>[ypsil<sup>3</sup>n]</b> |                          | <b>[tsɛt]</b> |              |

## ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ГОЛОСНИХ, ДИФТОНГИ (DIE BESONDERHEITEN DER DEUTSCHEN VOKALE, DIPHTONGE)

Німецька система голосних є досить складною. В ній нараховується **19** фонем, із яких **16** є монофтонгами: *a* [a], *a* [a:], *i* [i], *ie* [i:], *e* [ɛ], *e* [ɛ:], *e* [e:], *e* [ə], *o* [ʊ], *o* [o:], *ö* [œ], *ö* [ø:], *u* [ʊ], *u* [u:], *ü* [y], *ü* [y:], з них **8** довгих *a*, *ie*, *e*, *e*:, *o*, *ö*, *u*, *ü* і **8** коротких *a*, *i*, *e*, *ə*, *o*, *ö*, *u*, *ü*, а **3** дифтонгами: *e...*, *a...*, [ae], *a'* [ao], *e'*, *ä'* [ʰø]. Голосні німецької мови у переважній більшості не мають свої відповідники у системі вокалізму української мови.

Нім. *ie* вимовляється в укр. мові як подовжена *i*, *наприклад*: die *Liebe* (кохання)

Нім. *ä* вимовляється в укр. мові як *е*, *наприклад*: der *März* (березень)

Нім. *ö* вимовляється в укр. мові як огублений *е*, *наприклад*: der *König* (король)

Нім. *ü*, *y* вимовляються в укр. мові як огублений *i*, *наприклад*: die *Tür* (двері), der *Physiker* (фізик)

У німецькій мові розрізняють **три** дифтонги: **1) *e...*, *a...*, 2) *a'*, 3) *e'*, *ä'*.**

Нім. *e...*, *a...* вимовляється в укр. мові як *ай*, *наприклад*: die *Seite* (сторінка), der *Mai* (травень)

Нім. *a'* вимовляється в укр. мові як *ао*, *наприклад*: die *Frau* (жінка)

Нім. *e'*, *ä'* вимовляється в укр. мові як *ой*, *наприклад*: *heute* (сьогодні), die *Häuser* (дома)

## ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ПРИГОЛОСНИХ (DIE BESONDERHEITEN DER DEUTSCHEN KONSONANTEN)

Система німецьких приголосних складає **24** фонеми. Приголосні німецької мови у переважній більшості мають свої відповідники в системі українського консонантизму. Серед проблемних приголосних, властивих німецькій мові, слід назвати такі:

Нім. *h* вимовляється в укр. мові як *г*, *наприклад*: der *Herr* (пан), однак перед голосними він **не вимовляється**, *наприклад*: die *Uhr* (годинник)

Нім. буквосполучення *ck* вимовляється в укр. мові як *к*, *наприклад*: die *Jacke* (куртка).

Нім. буквосполучення *ch* вимовляється в укр. мові як *х*, *наприклад*: das *Buch* (книга), у словах **іншомовного** походження вимовляється в укр. мові як *к*, *наприклад*: der *Chor* (хор) або як *ш*, *наприклад*: der *Chef* (керівник)

Нім. буквосполучення *chs* вимовляється в укр. мові як *кс*, *наприклад*: der *Fuchs* (лис)

Нім. **j** вимовляється в укр. мові як **й**, *наприклад*: der Januar (січень), а в словах-інтернаціоналізмах як **ж**, *наприклад*: der Journalist (журналіст)

Нім. буквосполучення **qu** вимовляється в укр. мові як **кв**, *наприклад*: die Qualität (якість).

Нім. **s** вимовляється в укр. мові як **с**, *наприклад*: der Minister (міністр), однак перед голосними **на початку слова** він вимовляється як **з**, *наприклад*: die Summe (сума), окрім того, перед приголосними **p, t** він вимовляється як **ш**, *наприклад*: springen (стрибати), stehen (стояти).

Нім. буквосполучення **sh, sk** вимовляється в укр. мові як **ш**, *наприклад*: das Finish (фініш), der Ski (лижа).

Нім. **sch** вимовляється в укр. мові як **ш**, *наприклад*: die Schule (школа).

Нім. **tsch** вимовляється в укр. мові як **ч**, *наприклад*: das Deutsch (німецька мова).

Нім. **v** у словах **німецькомовного походження** вимовляється в укр. мові як **ф**, *наприклад*: der Vater (батько), а в словах **іншомовного походження** як **в**, *наприклад*: die Vase (ваза).

Нім. **x** вимовляється в укр. мові як **кс**, *наприклад*: der Text (текст).

## АРТИКЛЬ (DER ARTIKEL)

У німецькій мові розрізняють два види артикля: **означений (bestimmter)** і **неозначений (unbestimmter)**. Означений – **der, die, das**; неозначений – **ein, eine, ein**. У множині для всіх трьох родів вживається означений артикль **die**. Неозначений артикль не має множини, тому що він утворений від числівника **один**. За артиклем можна визначити **рід, число, відмінок, визначеність або невизначеність іменника**. *Наприклад:*

|                                                                     |                                                                                                                                                              |
|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>рід (das Geschlecht)</b>                                         | <b>der</b> Vater – батько ( <i>чоловічий рід</i> ),<br><b>das</b> Kind – дитина ( <i>середній рід</i> ),<br><b>die</b> Mutter – мама ( <i>жіночий рід</i> ); |
| <b>число (die Zahl)</b>                                             | <b>der</b> Lehrer – вчитель ( <i>однина</i> ),<br><b>die</b> Lehrer – вчителі ( <i>множина</i> );                                                            |
| <b>відмінок (der Kasus)</b>                                         | <b>das</b> Buch <b>des</b> Schülers – книга учня ( <i>родовий відмінок</i> );                                                                                |
| <b>визначеність іменника<br/>(die Bestimmtheit des Subjaks)</b>     | <b>der</b> Student – студент                                                                                                                                 |
| <b>невизначеність іменника<br/>(die Unbestimmtheit des Subjaks)</b> | <b>ein</b> Student – ( <i>якийсь</i> ) студент                                                                                                               |

! За допомогою артикля **das** будь-яка частина мови може бути субстантивована.  
*Наприклад: schreiben* – писати (*дієслово*), **das Schreiben** – написання (*іменник*).

! Від артикля в однині може залежати значення іменника. *Наприклад: der Band* - том, **das Band** – стрічка.

## ВІДМІНЮВАННЯ АРТИКЛЯ (DIE DEKLINATION DES ARTIKELS)

Існують **чотири відмінки** в німецькій мові, які мають такі запитання:

**Називний (Nominativ):** wer? (хто?), was? (що?)

Родовий (Genitiv): wessen? (чий, чия, чие, чий?)

Давальний (Dativ): wem? (кому, чому?)

Знахідний (Akkusativ): wen? (кого?), was (що?)

## ВІДМІНЮВАННЯ ОЗНАЧЕНОГО АРТИКЛЯ (DIE DEKLINATION DES BESTIMMTEN ARTIKELS)

Назви відмінків будуть писатись скорочено зліва у рядок латинським літерами.

|    | однина        |             |              | множина    |
|----|---------------|-------------|--------------|------------|
|    | чоловічий рід | жіночий рід | середній рід |            |
| N. | <u>der</u>    | <u>die</u>  | <u>das</u>   | <u>die</u> |
| G. | <u>des</u>    | <u>der</u>  | <u>des</u>   | <u>der</u> |
| D. | <u>dem</u>    | <u>der</u>  | <u>dem</u>   | <u>den</u> |
| A. | <u>den</u>    | <u>die</u>  | <u>das</u>   | <u>die</u> |

! Завдяки відмінюванню артикля можна побачити, що відбувається з іменником.

*Наприклад:* **Die Mutter** kocht. (Мама готує їжу). Die Tochter gibt **der Mutter** das Mehl. (Дочка дає мамі борошно).

! Деякі прийменники в німецькій мові **можуть зливатися** з означеним артиклем.

*Наприклад:*

**an + dem = am** (am Freitag – у п'ятницю)

**bei + dem = beim** (beim Theater sein – бути біля театру)

**in + dem = im** (im Sommer – влітку)

**vor + dem = vom** (vom Braten etwas abschneiden – трохи відрізати від смаженого)

**zu + dem = zum** (zum Lachen bringen – розсмішити когось)

**zu + der = zur** (zu Schule gehen – йти до школи)

**an + das = ans** (ans Werk gehen – йти на завод)

**auf + das = aufs** (Hand aufs Herz – руку на серце)

**in + das = ins** (ins Haus treten – увійти в дім)

**Im** Sommer ist das Wetter warm. (Влітку погода тепла).

## ВІДМІНЮВАННЯ НЕОЗНАЧЕНОГО АРТИКЛЯ (DIE DEKLINATION DES UNBESTIMMTEN ARTIKELS)

|    | однина        |              |              | множина       |
|----|---------------|--------------|--------------|---------------|
|    | чоловічий рід | жіночий рід  | середній рід |               |
| N. | <u>ein</u>    | <u>eine</u>  | <u>ein</u>   |               |
| G. | <u>eines</u>  | <u>einer</u> | <u>eines</u> | <u>не має</u> |
| D. | <u>einem</u>  | <u>einer</u> | <u>einem</u> |               |
| A. | <u>einen</u>  | <u>eine</u>  | <u>ein</u>   |               |

## ВЖИВАННЯ ОЗНАЧЕНОГО АРТИКЛЯ (DER GEBRAUCH DES BESTIMMTEN ARTIKELS)

- Перед іменниками при **повторному** згадуванні про **предмет**
  - Was hast du gestern gelesen? (Що ти вчора читав?)
  - Eine Erzählung. (Оповідання).
  - Ist **die Erzählung** interessant? (Оповідання цікаве?)
- Перед іменниками, що означають **конкретні, добре відомі предмети**  
Ist **der Lehrer** schon im Hörsaal? (Вчитель вже в аудиторії?)
- Перед іменниками, що означають **єдине в своєму роді явище або предмет**  
**Die Erde** dreht sich um die Sonne. (Земля обертається навколо сонця).
- Перед іменниками, які мають **узагальнююче значення**  
**Der Deutscher** liebt Bier. (Німець любить пиво).
- Якщо перед іменником стоїть **порядковий числівник** або **прикметник найвищого ступеня порівняння**  
Montag ist **der erste** Wochentag. (Понеділок – перший день тижня).  
Anna ist **die beste** Schülerin in der Klasse. (Анна – найкраща учениця в класі).
- Якщо **власна назва** визначається **ближче**

**Die drahtige Roberta** ist Kunstturnerin. (Мускулиста Роберта є гімнасткою).

7. Перед іменниками, що означають **абстрактні поняття**

**Das Glück** wie Aprillwetter. (Щастя мінливе).

! Тут можливий також нульовий артикль.

**Glück** macht Freunde, **Unglück** prüft sie. (При добрій годині всі друзі й побратимі).

### **ВЖИВАННЯ НЕОЗНАЧЕНОГО АРТИКЛЯ (DER GEBRAUCH DES UNBESTIMMTEN ARTIKELS)**

1. Перед іменниками, що означають **предмети**, які згадуються **вперше**

Dort steht **ein Computer**. (Там стоїть машина).

2. Перед іменниками, що означають **предмети**, які є представниками **цілого класу** або **виду**

**Eine** erfolgreiche **Arbeit** verlangt viel Geduld. (Успішна робота вимагає багато терпіння).

3. Після дієслів **haben, brauchen** та безособового звороту **es gibt**

Ich **habe eine Schwester**.

Der Student **braucht einen Kugelschreiber**. (Студент потребує кулькову ручку).

Dort **gibt es ein Museum**. (Там є музей).

4. У складеному іменному присудку

Das ist **ein Institut**. (Це інститут).

5. При порівнянні

Sie ist schön **wie eine Puppe**. (Вона гарна як лялька).

6. При конкретизації означенням

Heute ist **ein schöner Tag**. (Сьогодні гарний день).

## ВЖИВАННЯ НУЛЬОВОГО АРТИКЛЯ (DER GEBRAUCH DES NULLARTIKELS)

1. Якщо перед іменником стоїть **займенник** або **кількісний числівник**  
Das ist **mein** Auto. (Це моє авто).  
Ich habe **zwei** Mappen. (Я маю дві папки).
2. Перед деякими **власними іменами** та **географічними назвами**  
**Aristoteles** war ein griechischer Philosoph. (Аристотель – грецький філософ).  
**Madrid** ist die Hauptstadt von Spanien. (Мадрид – столиця Іспанії).
3. Якщо перераховуються іменники, які позначають тільки **назви речовин**  
Das Essen bestand **aus Suppe, Reis, Gemüse und Rindsbraten**. (Їжа складалась із супу, рису, овочів та смаженої яловичини).
4. Перед іменниками в **множині**, якщо в **однині** він вживається з **неозначеним артиклем**  
Im Stall steht **eine Kuh**. (У хліву стоїть корова).  
Im Stall stehen **Kühe**. (У хліву стоять корови).
5. При звертанні та **вказані звання**  
**Frau Guber!** (Пані Губер!)  
**Doktor Fleischer!** (Доктор Флайшер!)
6. Перед іменною частиною **складеного присудка**, що означає **фах, національність, належність до партії** та ін.  
Sie ist **Hausfrau**. (Вона домогосподарка).  
Ich bin **Ukrainer**. (Я українець).
7. У деяких сталих словосполученнях, виразах, прислів'ях, приказках  
**Tag für Tag**. (День за днем).  
**Guter Laune sein**. (Бути в хорошому настрої).
8. При наявності перед іменником іншого **іменника в родовому відмінку**  
**Uwes Frage**. (Запитання Уве).

9. У заголовках, вивісках, оголошеннях, у назвах навчальних дисциплін і деяких свят  
**Eingang.** (Вхід).  
**Deutsch.** (Німецька мова).  
**Weihnachten.** (Різдво).

## ІМЕННИК (DAS SUBSTANTIV)

За змістом всі іменники розподіляються на назви **конкретні (Konkrete)**, *наприклад: der Baum* (дерево) та **абстрактні (Abstrakta)**, *наприклад: die Liebe* (кохання). До конкретних відносять: загальні назви (**Gattungsnamen**), *наприклад: der Mensch* (людина), збірні назви (**Sammelnamen**), *наприклад: das Volk* (народ), назви речовин (**Stoffnamen**), *наприклад: das Gold* (золото) та власні назви (**Eigennamen**), *наприклад: Johann Wolfgang Goethe* (Йоганн Вольфганг Гете).

## ГРАМАТИЧНІ КАТЕГОРІЇ ІМЕННИКА (DIE GRAMMATISCHEN KATEGORIEN DES SUBSTANTIVS)

За способом творення іменники бувають: **прості (einfache)**, **складні (zusammengesetzte)** та **похідні (abgeleitete)** іменники. **Прості** – складаються з одного слова, *наприклад: der Meister* – майстер, **складні** – складаються з двох або більше компонентів, *наприклад: der Baumeister* – будівельник та **похідні** – що утворені суфіксальним або префіксальним способом, *наприклад: das Kätzchen* – кошеня, *die Umfrage* – опитування.

**! Артикль складного слова визначається останнім компонентом складного слова.**

Іменник має такі граматичні категорії: **рід, число, відмінок.**

**Рід (das Geschlecht)** – **чоловічий (maskulina)**, *наприклад: der Sohn* (син), **жіночий (feminina)**, *наприклад: die Frau* (жінка), **середній (neutra)**, *наприклад: das Kind* (дитина).

**Число (die Zahl)** – **однина (Singular)**, *наприклад: der Tisch* (стіл), **множина (Plural)**, *наприклад: die Tische* (столи).

**Відмінок (der Kasus) – називний (Nominativ), родовий (Genitiv), давальний (Dativ) та знахідний (Akkusativ).**

! Рід деяких іменників може коливатись, переважно в словах **інтернаціоналізмах**, *наприклад: der/das Meter* (метр), *der/das Bonbon* (цукерка).

! Ряд іменників вживаються тільки в однині (**Singulariatantum**), *наприклад: das Fleisch* (м'ясо), *Wien* (Відень) або тільки в множині (**Pluraliatantum**), *наприклад: die Eltern* (батьки), *die Karpaten* (Карпати).

## **ВИЗНАЧЕННЯ РОДУ ІМЕННИКІВ ЗА ФОРМОЮ (DIE BESTIMMUNG DES GESCHLECHTS DER SUBSTANTIVE NACH DER FORM)**

### **I. До чоловічого роду належать іменники з суфіксами:**

|                  |                                |
|------------------|--------------------------------|
| <b>1. -e</b>     | der Knabe (хлопець),           |
| <b>-er</b>       | der Fahrer (шофер),            |
| <b>-ler</b>      | der Künstler (митець),         |
| <b>-ner</b>      | der Redner (промовець),        |
| <b>-ling</b>     | der Lehrling (учень),          |
| <b>-el</b>       | der Flügel (крило),            |
| <b>-en</b>       | der Garten (сад).              |
|                  |                                |
| <b>2. -ist</b>   | der Komponist (композитор),    |
| <b>-ent</b>      | der Student (студент),         |
| <b>-ant</b>      | der Aspirant (аспірант),       |
| <b>-at</b>       | der Kandidat (кандидат),       |
| <b>-or</b>       | der Terror (терор),            |
| <b>-eur</b>      | der Regisseur (режисер),       |
| <b>-ier</b>      | der Fakier (факір),            |
| <b>-ar</b>       | der Bibliothekar (бібліотекар) |
| <b>-al</b>       | der General (генерал),         |
| <b>-graph(e)</b> | der Photograph (фотограф),     |
| <b>-log(e)</b>   | der Prolog (пролог),           |

|               |                                             |
|---------------|---------------------------------------------|
| <b>-nom</b>   | der Agron <b>om</b> (агроном),              |
| <b>-soph</b>  | der Philos <b>oph</b> (філософ),            |
| <b>-et</b>    | der Athlet (атлет),                         |
| <b>-it</b>    | der Kredit (кредит),                        |
| <b>-ismus</b> | der Phraseolog <b>ismus</b> (фразеологізм), |
| <b>-us</b>    | der Kurs <b>us</b> (курс).                  |

## II. До жіночого роду належать іменники з суфіксами:

|                |                                         |
|----------------|-----------------------------------------|
| <b>1. -in</b>  | die Student <b>in</b> (студентка),      |
| <b>-ung</b>    | die Üb <b>ung</b> (вправа),             |
| <b>-heit</b>   | die Gesam <b>theit</b> (сукупність),    |
| <b>-schaft</b> | die Manns <b>chaft</b> (команда),       |
| <b>-ei</b>     | die Bäckere <b>ei</b> (пекарня),        |
| <b>-e</b>      | die Frage (запитання).                  |
| <b>2. -ie</b>  | die Normand <b>ie</b> (Нормандія),      |
| <b>-ik</b>     | die Kritik (критика),                   |
| <b>-(t)tät</b> | die Universit <b>ät</b> (університет),  |
| <b>-tion</b>   | die Nation (нація),                     |
| <b>-ion</b>    | die Komiss <b>ion</b> (комісія),        |
| <b>-ur</b>     | die Kult <b>ur</b> (культура),          |
| <b>-anz</b>    | die Ambulan <b>z</b> (амбулаторія),     |
| <b>-enz</b>    | die Kompeten <b>z</b> (компетентність), |
| <b>-age</b>    | die Etage (поверх).                     |

## III. До середнього роду належать іменники з суфіксами:

|                                                  |                                                                                        |
|--------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. -chen, -lein</b><br>(зменшувальні суфікси) | das Kätz <b>chen</b> (кошеня), das Fräule <b>in</b> (дівчина),                         |
| <b>2.-tum, -nis,</b>                             | das Wachst <b>um</b> (ріст), das Hindern <b>is</b> (перешкода),                        |
| <b>-sal, -sel,</b>                               | das Schicks <b>al</b> (доля), das Räts <b>el</b> (загадка),                            |
| <b>-tel, -stel</b>                               | das Viert <b>el</b> (четверта частина), das Fünfzig <b>stel</b> (п'ятьдесята частина). |

3.-um, -ium,            das Museum (музей), das Konsilium (консиліум),  
 -at, -ent,            das Diktat (диктант), das Parlament (парламент),  
 -al, -el, -ma            das Lineal (лінійка), das Mittel (засіб), das Drama (драма).  
 (запозичення з інших мов)

! Винятки: **die Firma** (фірма), **der Kontinent** (континент), **der Plural** (множина).

## УТВОРЕННЯ МНОЖИНИ ІМЕННИКІВ (DIE PLURALBILDUNG DER SUBSTANTIVE)

Для однини іменників у німецькій мові не має особливої характеристики. Однак для утворення множини іменників існують наступні способи:

- особливі закінчення **-e, -n, -en, -er, -s**;
- умляут, це означає зміна **a, o, u, au** на **ä, ö, ü, äu**.

Ці способи можуть комбінуватися один з одним одночасно. Однак є також випадки, коли множина іменника не відрізняється від форми однини іменника. У такому випадку число іменника визначається означеним артиклем.

**Загалом подаються чотири способи утворення множини іменників:**

### без умляута із закінченням

der Tag – die Tage (день – дні),  
 das Feld – die Felder (поле – поля),  
 die Glut – die Gluten (спека – спеки),  
 die Feder – die Federn (перо – пера),  
 das Radio – die Radios (радіо – радіо).

### без умляута без закінчення

das Gebirge – die Gebirge (гори – гори),  
 das Rudel – die Rudel (зграя – зграї),  
 der Balken – die Balken (балка – балки),  
 das Messer – die Messer (ніж – ножі),  
 der Bohrer – die Bohrer (свердляр – свердлярі).

### з умляутом із закінченням

der Stab – die Stäbe (палиця – палиці),  
 der Turm – die Türme (вежа – вежі),  
 die Not – die Nöte (потреба – потреби),  
 der Wald – die Wälder (ліс – ліси),  
 das Haus – die Häuser (дім – дома).

### з умляутом без закінченням

der Garten – die Gärten (сад – сади),  
 der Nagel – die Nägel (цвях – цвяхи),  
 die Tochter – die Töchter (дочка – дочки),  
 der Boden – die Böden (земля – землі),  
 der Bruder – die Brüder (брат – брати).

In der Stadt gibt es viele **Häuser**. (У місті є багато домів).

## ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ (DIE DEKLINATION DER SUBSTANTIVE)

У німецькій мові є три типи відмінювання іменників: **сильна (starke)**, **слабка (schwache)** і **жіноча (weibliche)**.

До **сильної відміни** належать: всі іменники **середнього роду** (крім **das Herz** - серце) та більшість іменників **чоловічого роду**.

! Характерною ознакою є **-(e)s** в родовому відмінку.

| однина               |                  | множина           |                    |
|----------------------|------------------|-------------------|--------------------|
| N. <u>der Vater</u>  | <u>das Kind</u>  | <u>die Väter</u>  | <u>die Kinder</u>  |
| G. <u>des Vaters</u> | <u>des Kinds</u> | <u>der Väter</u>  | <u>der Kinder</u>  |
| D. <u>dem Vater</u>  | <u>dem Kind</u>  | <u>den Vätern</u> | <u>den Kindern</u> |
| A. <u>den Vater</u>  | <u>das Kind</u>  | <u>die Väter</u>  | <u>die Kinder</u>  |

! Іменники, що закінчуються на **-s, -ß, -x, -st, -chs, -sch, -tz, -z, -zt** приймають **-es** у родовому відмінку.

До **слабкої відміни** належать іменники **чоловічого роду**, що означають **назви живих істот**:

1. Іменники, що закінчуються на **-e**, *наприклад*: der Junge (хлопець);
2. **Односкладові** іменники, *наприклад*: der Herr (пан);
3. Іменники, **запозичені з інших мов**, *наприклад*: der Student (студент).

! Характерною ознакою є **-(e)n** в усіх відмінках, крім називного.

| однина               |                      | множина           |                      |
|----------------------|----------------------|-------------------|----------------------|
| N. <u>der Junge</u>  | <u>der Student</u>   | <u>die Jungen</u> | <u>die Studenten</u> |
| G. <u>des Jungen</u> | <u>des Studenten</u> | <u>der Jungen</u> | <u>der Studenten</u> |
| D. <u>dem Jungen</u> | <u>dem Studenten</u> | <u>den Jungen</u> | <u>den Studenten</u> |
| A. <u>den Jungen</u> | <u>den Studenten</u> | <u>die Jungen</u> | <u>die Studenten</u> |

До жіночої відміни належать всі іменники жіночого роду.

! Характерною ознакою є **нульове** закінчення в однині.

| однина             | множина           |
|--------------------|-------------------|
| N. <u>die Frau</u> | <u>die Frauen</u> |
| G. <u>der Frau</u> | <u>der Frauen</u> |
| D. <u>der Frau</u> | <u>den Frauen</u> |
| A. <u>die Frau</u> | <u>die Frauen</u> |

### Особливий випадок відміни іменників (Der besondere Fall der Deklination der Substantive)

Деякі іменники в німецькій мові приймають при відмінюванні закінчення і слабкої і сильної відміни. Сюди належать слова: **das Herz** (серце), **der Buchstabe** (буква), **der Gedanke** (думка), **der Glaube** (віра), **der Name** (прізвище), **der Wille** (воля).

| однина                | множина           |
|-----------------------|-------------------|
| N. <u>das Herz</u>    | <u>die Herzen</u> |
| G. <u>des Herzens</u> | <u>der Herzen</u> |
| D. <u>dem Herzen</u>  | <u>den Herzen</u> |
| A. <u>das Herz</u>    | <u>die Herzen</u> |

### ПРИКМЕТНИК (DAS ADJEKTIV)

В реченні прикметник може бути **означенням (das Attribut)** або **предикативом (Prädikativ)**. Як **означення** прикметник стоїть перед іменником і узгоджується з ним у **роді, числі і відмінку**. *Наприклад:* An der Wand hängt ein **schönes** Bild. (На стіні висить гарна картина). Це є **повна (відмінювана) форма (volle (flektierte) Form)**. Як **предикатив** прикметник стоїть на останньому місці в реченні і не змінюється. *Наприклад:* Dieses Buch ist **interessant**. (Ця книга цікава). Це є **коротка (невідмінювана) форма (kurze (unflektierte) Form)**.

! Не відмінюються іменники **іншомовного походження**, *наприклад:* **rosa** (рожевий), **orange** (оранжевий), **prima** (першокласний) та ін.

! Тільки у формі **предикатива** вживаються: **einig** (згуртований), **egal** (однаковий), **ansichtig** (переконливий), **feind** (ворожий), **gesinnt** (настроєний), **gewahr** (виявлений), **schuld** (винуватий), **schade** (прикий) та ін.

## ГРАМАТИЧНІ КАТЕГОРІЇ ПРИКМЕТНИКА (DIE GRAMMATISCHEN KATEGORIEN DER ADJEKTIVE)

За способом творення іменники бувають: **прості (einfache)**, **складні (zusammengesetzte)** та **похідні (abgeleitete)** іменники. **Прості** – складаються з одного слова, *наприклад: gut* – добрий, **складні** – складаються з двох або більше компонентів, *наприклад: schneeweiß* – білосніжний та **похідні** – що утворені суфіксальним способом, *наприклад: zeitlich* – тимчасовий.

Найбільш вживані прикметникові суфікси:

|                |                           |
|----------------|---------------------------|
| <b>-ig</b>     | wichtig (важливий),       |
| <b>-lich</b>   | freilich (звичайний),     |
| <b>-isch</b>   | arabisch (арабський),     |
| <b>-bar</b>    | erkennbar (видимий),      |
| <b>-sam</b>    | seltsam (дивний),         |
| <b>-haft</b>   | dauerhaft (міцний),       |
| <b>-er</b>     | Deutscher (німецький),    |
| <b>-en</b>     | golden (золотий),         |
| <b>-ern</b>    | silbern (срібний),        |
| <b>-mäßig</b>  | zweckmäßig (доцільний),   |
| <b>-artig</b>  | großartig (прекрасний),   |
| <b>-förmig</b> | rundförmig (круглий),     |
| <b>-los</b>    | arbeitslos (безробітний). |

## ВІДМІНЮВАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ (DIE DEKLINATION DER ADJEKTIVE)

У німецькій мові є **три типи** відмінювання іменників: **сильна (starke)**, **слабка (schwache)** і **мішана (gemischte)**.

**Сильна відміна** використовується тоді, коли перед прикметником **не** стоїть **інша частина мови**.

! За сильною відміною відмінюються прикметники у **множині** після **неозначених займенників**: **einige** (декілька, деякі), **manche** (декотрі), **viele** (багато хто), **mehrere** (деякі, декілька), **wenige** (деякі, декотрі), а також після **кількісних числівників**: **zwei** (два), **drei** (три) та ін.

однина

| <i>чоловічий рід</i>      | <i>жіночий рід</i> | <i>середній рід</i> |
|---------------------------|--------------------|---------------------|
| N. <u>brauner</u> Tisch   | <u>gute</u> Frau   | <u>kluges</u> Kind  |
| G. <u>braunen</u> Tisches | <u>guter</u> Frau  | <u>klugen</u> Kinds |
| D. <u>braunem</u> Tisch   | <u>guter</u> Frau  | <u>klugem</u> Kind  |
| A. <u>braunen</u> Tisch   | <u>gute</u> Frau   | <u>kluges</u> Kind  |

множина

- N. braune Tische (Frauen, Kinder)
- G. brauner Tische (Frauen, Kinder)
- D. braunen Tischen (Frauen, Kindern)
- A. braune Tische (Frauen, Kinder)

**Слабка відміна** використовується тоді, коли перед прикметником стоїть **означений артикль** або **вказівний, питальний** чи **неозначений займенник**.

! За слабкою відміною відмінюються прикметники у **множині** після **неозначених займенників**: **alle** (усі), **sämtliche** (усі), **beide** (обидва), **keine** (не), **питального займенника** **welche** (які), а також після **присвійних займенників**: **meine** (мої), **deine** (твої) та ін.

однина

| <i>чоловічий рід</i>          | <i>жіночий рід</i>    | <i>середній рід</i>     |
|-------------------------------|-----------------------|-------------------------|
| N. <u>der braune</u> Tisch    | <u>die gute</u> Frau  | <u>das kluge</u> Kind   |
| G. <u>des braunen</u> Tisches | <u>der guten</u> Frau | <u>des klugen</u> Kinds |
| D. <u>dem braunen</u> Tisch   | <u>der guten</u> Frau | <u>dem klugen</u> Kind  |
| A. <u>den braunen</u> Tisch   | <u>die gute</u> Frau  | <u>das kluge</u> Kind   |

#### множина

- N. die braunen Tische (Frauen, Kinder)  
 G. der braunen Tische (Frauen, Kinder)  
 D. den braunen Tischen (Frauen, Kindern)  
 A. die braunen Tische (Frauen, Kinder)

**Мішана відміна** використовується тоді, коли перед прикметником стоїть неозначений артикль, присвійний займенник в однині або заперечний займенник **kein** (не).

#### однина

*чоловічий рід*

*жіночий рід*

*середній рід*

- |                                 |                         |                           |
|---------------------------------|-------------------------|---------------------------|
| N. <u>ein brauner</u> Tisch     | <u>eine gute</u> Frau   | <u>ein kluges</u> Kind    |
| G. <u>eines braunen</u> Tisches | <u>einer guter</u> Frau | <u>eines klugen</u> Kinds |
| D. <u>einem braunem</u> Tisch   | <u>einer guter</u> Frau | <u>einem klugem</u> Kind  |
| A. <u>einen braunen</u> Tisch   | <u>eine gute</u> Frau   | <u>ein kluges</u> Kind    |

#### множина

- N. keine braunen Tische (Frauen, Kinder)  
 G. keiner braunen Tische (Frauen, Kinder)  
 D. keinen braunen Tischen (Frauen, Kindern)  
 A. keine braunen Tische (Frauen, Kinder)

### СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ (DIE VERGLEICHSFORMEN DER ADJEKTIVE)

Існують **три ступені порівняння** прикметників: звичайний (**der Positiv**), вищий (**der Komparativ**) і найвищий (**der Superlativ**).

**Звичайний ступінь** - leicht (легкий)

**Вищий ступінь** - leichter (легший)

(утворюється додаванням до звичайного ступеня суфікса **-er**).

**Найвищий ступінь** - am leichtesten (найлегший)

(утворюється додаванням до звичайного ступеня суфікса **-(e)sten** та частки **am**).

### Приклад повної (відмінюваної) форми прикметників:

Positiv – die **leichte** Aufgabe (легке завдання)

Komparativ - die **leichtere** Aufgabe (легше завдання)

Superlativ - die **leichteste** Aufgabe (найлегше завдання)

! Кореневі голосні **a, o, u** в односкладових прикметниках здебільшого приймають умлаут у вищому і найвищому ступенях, *наприклад*: **groß – größer – am größten** (великий – більший – найбільший).

### Прикметники, що утворюють ступені порівняння не за звичайним способом:

**gut** – besser – am besten (добрий – кращий – найкращий)

**nah** – näher – am nächsten (близький – ближчий – найближчий)

**viel** – mehr – am meisten (багато – більше – найбільше)

**wenig** – weniger – am wenigsten (мало – менше – найменше)

**wenig** – minder – am mindesten (мало – менше – найменше)

## ПРИСЛІВНИК (DAS ADVERB)

Прислівники, як правило, в реченні **не відмінюються**. Вони відносяться до дієслова.  
*Наприклад*: Ich sehe ihn **bald**. (Я побачу його незабаром).

### КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИСЛІВНИКІВ ЗА ЗМІСТОМ (DIE KLASSIFIKATION DER ADVERBIEN NACH DEM INHALT)

У німецькій мові розрізняють наступні **групи прислівників**:

**1. Локальні - lokale (прислівники місця)**, *наприклад*: **überall** (всюди), **draußen** (назовні), **vorn** (попереду), **hinter** (позаду), **oben** (нагорі), **unten** (унизу), **rechts** (праворуч), **links** (ліворуч) та ін.

**2. Темпоральні - temporale (прислівники часу)**, *наприклад*: **oft** (часто), **freitags**

(щоп'ятниці), **morgen** (завтра), **nochmals** (ще раз), **einmal** (один раз), **derzeit** (сьогодні), **sofort** (відразу), **stets** (постійно), **zwischen** (упередіж) та ін.

**3. Модальні - modale (прислівники способу дії), наприклад: anders** (інакше), **überhaupt** (взагалі), **ungefähr** (приблизно), **einigermassen** (певною мірою), **blindlings** (сліпо), **gratis** (задарма), **barfuß** (босоніж), **wahrscheinlich** (певно) та ін.

**4. Каузальні - kausale (прислівники причини), наприклад: folglich** (отож), **dennoch** (все-таки), **notfalls** (у крайньому разі), **anstandshalber** (заради пристойності) та ін.

### Особливі групи прислівників (Die besonderen Gruppen von Adverbien)

#### 1. Прислівник і числівник (das Adverb und das Zahlwort)

Частки **an** (коло, біля), **gegen** (близько, майже), **über** (понад), **um** (о, близько), **unter** (за) (див. ще стор. 66) вважаються прислівниками, якщо стоять перед позначенням кількості. Ці частки можуть також використовуватися як прийменники, окрім того можуть замінюватися іншими прислівниками **fast** (майже), **ungefähr** (приблизно), **etwa** (біля, близько) та ін. *Наприклад:* In die Vorstellung kamen **über** 200 Menschen. (На виставу прийшло понад 200 чоловік).

#### 2. Прислівник і займенник (das Adverb und das Pronomen)

**3.1. Прислівники займенникові (die Pronominaladverbien), наприклад: womit** (чим), **damit** (тим), **wovon** (про що), **davon** (про те) та ін.

#### 3.2. Група елементів wo(r), da(r), hier + прийменник:

**wo(r) + прийменник, наприклад: woran** (на чому, на що), **worauf** (на чому, на що), **woraus** (з чого, звідки), **wobei** (причому), **wofür** (за що, замість чого, для чого) та ін.

**da(r) + прийменник, наприклад: daran** (на цьому), **darauf** (на цьому), **daraus** (із цього, звідси), **dabei** (при цьому), **dadurch** (внаслідок цього, завдяки цьому) та ін.

**hier + прийменник, наприклад: hieran** (тут, на цьому місці), **hierauf** (на це, на цьому),

**hieraus** (звідси, із цього), **hierbei** (тут), **hierdurch** (через це, таким чином) та ін.

**3.3. Прислівники питальні (die Interrogativadverbien), наприклад: wer** (хто), **was** (що), **wo** (де), **wessen** (чий, чия, чиє, чиї) та ін.

**! Переклад** займенникового прислівника на українську мову залежить **від керування дієслів, наприклад: Wovon träumt er?** (Про що він мріє?)

### СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИСЛІВНИКІВ (DIE VERGLEICHSFORMEN DER ADVERBIEN)

Існують три ступені порівняння прикметників: звичайний (**der Positiv**), вищий (**der Komparativ**) і найвищий (**der Superlativ**).

**Звичайний ступінь** - **kurz** (коротко)

**Вищий ступінь** - **kürzer** (коротше)  
(утворюється додаванням до звичайного ступеню суфікса **-er**).

**Найвищий ступінь** - **am kürzesten** (найкоротше)  
(утворюється додаванням до звичайного ступеня суфікса **-(e)sten** та частки **am**).

**Прислівники, що утворюють ступені порівняння не за звичайним способом:**

**gern** – lieber – am liebsten (охоче – охочіше – найохочіше)

**bald** – eher – am ehesten (скоро – раніше – найраніше)

**bald** – früher – am frühesten (скоро – раніше – найраніше)

**bald** – schneller – am schnellsten (скоро – швидше – найшвидше)

**oft** – öfter – am öftesten (часто – частіше – найчастіше)

**oft** – häufiger – am häufigsten (часто – частіше – найчастіше)

**oft** – mehr – am meisten (часто – більше – найбільше)

**sehr** – mehr – am meisten (дуже – більше – найбільше)

**wohl** – wohler – am wohlsten (добре – краще – найкраще)

**wohl** – besser – am besten (добре – краще – найкраще)

## ЗАЙМЕННИК (DAS PRONOMEN)

### ОСОБОВІ ЗАЙМЕННИКИ (DIE PERSONALPRONOMEN)

|           | однина            |           | множина                |
|-----------|-------------------|-----------|------------------------|
| 1 – особа | <b>ich</b> - я    | 1 – особа | <b>wir</b> - ми        |
| 2 – особа | <b>du</b> - ти    | 2 – особа | <b>ihr</b> - ви        |
| 3 – особа | <b>er</b> - він   | 3 – особа | <b>sie</b> - вони      |
|           | <b>sie</b> - вона |           | <b>Sie</b> - Ви (форма |
|           | <b>es</b> - воно  |           | вічливого звертання)   |

### ВІДМІНЮВАННЯ ОСОБОВОГО ЗАЙМЕННИКА (DIE DEKLINATION DER PERSONALPRONOMEN)

|    | однина                 |                        |                        |                     |                        |
|----|------------------------|------------------------|------------------------|---------------------|------------------------|
| N. | <b>ich</b> (я)         | <b>du</b> (ти)         | <b>er</b> (він)        | <b>sie</b> (вона)   | <b>es</b> (воно)       |
| G. | <b>mein(er)</b> (мене) | <b>dein(er)</b> (тебе) | <b>sein(er)</b> (його) | <b>ihr(er)</b> (її) | <b>sein(er)</b> (його) |
| D. | <b>mir</b> (мені)      | <b>dir</b> (тобі)      | <b>ihm</b> (йому)      | <b>ihr</b> (їй)     | <b>ihm</b> (йому)      |
| A. | <b>mich</b> (мене)     | <b>dich</b> (тебе)     | <b>ihn</b> (його)      | <b>sie</b> (її)     | <b>es</b> (його)       |

|    | множина            |                   |                   |                    |
|----|--------------------|-------------------|-------------------|--------------------|
| N. | <b>wir</b> (ми)    | <b>ihr</b> (ви)   | <b>sie</b> (вони) | <b>Sie</b> (Ви)    |
| G. | <b>unser</b> (нас) | <b>euer</b> (вас) | <b>ihrer</b> (їх) | <b>Ihrer</b> (Вас) |
| D. | <b>uns</b> (нам)   | <b>euch</b> (вам) | <b>ihnen</b> (їм) | <b>Ihnen</b> (Вам) |
| A. | <b>uns</b> (нас)   | <b>euch</b> (вас) | <b>sie</b> (їх)   | <b>Sie</b> (Вас)   |

**Ich** gebe **dir** das Buch. (Я даю тобі книжку).

### ПРИСВІЙНІ ЗАЙМЕННИКИ (DIE POSSESSIVPRONOMEN)

|                    | однина              |                    |  | множина             |
|--------------------|---------------------|--------------------|--|---------------------|
| чоловічий рід      | жіночий рід         | середній рід       |  |                     |
| <b>mein</b> (мій)  | <b>meine</b> (моя)  | <b>mein</b> (моє)  |  | <b>meine</b> (мої)  |
| <b>dein</b> (твій) | <b>diene</b> (твоя) | <b>dein</b> (твоє) |  | <b>deine</b> (твої) |

|                    |                     |                    |                     |
|--------------------|---------------------|--------------------|---------------------|
| <u>sein</u> (його) | <u>seine</u> (його) | <u>sein</u> (його) | <u>seine</u> (його) |
| <u>ihr</u> (її)    | <u>ihre</u> (її)    | <u>ihr</u> (її)    | <u>ihre</u> (її)    |

| однина             |                      |                     | множина              |
|--------------------|----------------------|---------------------|----------------------|
| чоловічий рід      | жіночий рід          | середній рід        |                      |
| <u>unser</u> (наш) | <u>unsere</u> (наша) | <u>unser</u> (наше) | <u>unsere</u> (наші) |
| <u>euer</u> (ваш)  | <u>euere</u> (ваша)  | <u>euer</u> (ваше)  | <u>euere</u> (ваші)  |
| <u>ihr</u> (їхній) | <u>ihre</u> (їхня)   | <u>ihr</u> (їхнє)   | <u>ihre</u> (їхні)   |
| <u>Ihr</u> (Ваш)   | <u>Ihre</u> (Ваша)   | <u>Ihr</u> (Ваше)   | <u>Ihre</u> (Ваші)   |

**Meine** Mutter ist die Beste. (Моя мама є найкращою).

! Присвійні займенники відмінюються в **однині** як **означений** артикль, а у **множині** – як **неозначений**, наприклад:

| однина                   |                      |                       | множина              |
|--------------------------|----------------------|-----------------------|----------------------|
| чоловічий рід            | жіночий рід          | середній рід          |                      |
| N. <u>mein</u> (мій)     | <u>meine</u> (моя)   | <u>mein</u> (моє)     | <u>meine</u> (мої)   |
| G. <u>meines</u> (мого)  | <u>meiner</u> (моєї) | <u>meines</u> (мого)  | <u>meiner</u> (моїх) |
| D. <u>meinem</u> (моєму) | <u>meiner</u> (моїй) | <u>meinem</u> (моєму) | <u>meinen</u> (моїм) |
| A. <u>meinen</u> (мого)  | <u>meine</u> (моєї)  | <u>mein</u> (мого)    | <u>meine</u> (моїх)  |

### ЗВОРОТНИЙ ЗАЙМЕННИК *SICH* (DAS REFLEXIVPRONOMEN *SICH*)

Зворотний займенник **sich** вживається зі зворотними дієсловами і відмінюється за особами як в однині, так і в множині. На українську мову перекладається здебільшого з суфіксом **-ся**, наприклад: **sich** waschen (митися), **sich** interessieren (цікавитися) та ін.

| однина                                             | множина                                        |
|----------------------------------------------------|------------------------------------------------|
| ich beschäftige <b>mich</b> (я займаюся)           | wir beschäftigen <b>uns</b> (ми займаємося)    |
| du beschäftigst <b>dich</b> (ти займаєшся)         | ihr beschäftigt <b>euch</b> (ви займаєтесь)    |
| er                                                 | sie beschäftigen <b>sich</b> (вони займаються) |
| sie beschäftigt <b>sich</b> (вона, ... займається) | Sie beschäftigen <b>sich</b> (Ви займаєтесь)   |
| es                                                 |                                                |

Ich interessiere **mich** für die Musik. (Я цікавлюся музикою).

## БЕЗОСОБОВИЙ ЗАЙМЕННИК *ES* (DAS UNPERSÖNLICHE PRONOMEN *ES*)

Безособовий займенник **es** вживається:

1. З **безособовими** дієсловами (позначення їх у словнику – **vunpr.**), які означають **явища природи** або передають **почуття людини**, виконуючи роль підмета, *наприклад*: **Es** regnet. (Йде дощ).

2. У **сталих словосполученнях**: **es gibt** (є), **es gelingt** (вдається), **es handelt sich um** (мова йде про) та ін., *наприклад*: **Es gibt** in der Stadt viele Museen. (У місті багато музеїв).

3. Як підмет в реченні з **безособовим пасивом**, *наприклад*: **Es** wird gesungen. (Співають).

4. У **безособових зворотах** з іменним складеним присудком, здебільшого вказує на подальшу інфінітивну групу, *наприклад*: **Es** ist nicht leicht, die Fremdsprachen zu studieren. (Не легко вивчати іноземні мови).

5. Як **вставне слово**, не узгоджуючись із підметом, *наприклад*: **Es** gingen zwei Jahre. (Минуло два роки).

6. Як **особовий займенник** в третій особі однини середнього роду, *наприклад*: Das Haus hat drei Zimmer. (Дім має три кімнати). **Es** ist klein, aber gemütlich. (Він маленький, але затишний).

! В усіх цих випадках **es** на українську мову не перекладається.

## ВКАЗІВНІ ЗАЙМЕННИКИ (DIE DEMONSTRATIVPRONOMEN)

**dieser, diese, dieses, diese** (цей, ця, це, ці)

**der, die, das, die** (цей, ця, це, ці)

**jener, jene, jenes, jene** (той, та, те, ті)

**solcher, solche, solches, solche** (такий, така, таке, такі)

**es** (це)

**selbst, selber** (сам, саме, сама, самі)

**derjenige, diejenige, dasjenige, diejenige** (той, та, те, ті)

**derselbe, dieselbe, dasselbe, dieselbe** (той самий, та сама, те саме, ті самі)

**Dieses** Buch will ich. (Цю книгу я хочу).

! Вказівні займенники **dieser, jener, solcher** в усіх родах відмінюються як **означений** артикль, *наприклад*:

| однина                   |                      |                       | множина             |
|--------------------------|----------------------|-----------------------|---------------------|
| <i>чоловічий рід</i>     | <i>жіночий рід</i>   | <i>середній рід</i>   |                     |
| N. <b>dieser</b> (цей)   | <b>diese</b> (ця)    | <b>dieses</b> (цей)   | <b>diese</b> (ці)   |
| G. <b>dieses</b> (цього) | <b>dieser</b> (цієї) | <b>dieses</b> (цього) | <b>dieser</b> (цих) |
| D. <b>diesem</b> (цьому) | <b>dieser</b> (цій)  | <b>diesem</b> (цьому) | <b>diesen</b> (цим) |
| A. <b>diesen</b> (цього) | <b>diese</b> (цієї)  | <b>dieses</b> (цього) | <b>diese</b> (цих)  |

Вказівні займенники **der, die, das, die** відмінюються наступним чином:

| однина                   |                     |                       | множина                    |
|--------------------------|---------------------|-----------------------|----------------------------|
| <i>чоловічий рід</i>     | <i>жіночий рід</i>  | <i>середній рід</i>   |                            |
| N. <b>der</b> (цей)      | <b>die</b> (ця)     | <b>das</b> (цей)      | <b>die</b> (ці)            |
| G. <b>dessen</b> (цього) | <b>deren</b> (цієї) | <b>dessen</b> (цього) | <b>deren (derer)</b> (цих) |
| D. <b>dem</b> (цьому)    | <b>der</b> (цій)    | <b>dem</b> (цьому)    | <b>denen</b> (цим)         |
| A. <b>den</b> (цього)    | <b>die</b> (цієї)   | <b>das</b> (цього)    | <b>die</b> (цих)           |

Ich besuchte meine Freundin und **deren** Tochter. (Я відвідала свою подругу та її доньку).

Вказівні займенники **derjenige, diejenige, dasjenige, diejenige, derselbe, dieselbe, dasselbe, dieselbe** відмінюються наступним чином:

| однина                          |                             |                              | множина                     |
|---------------------------------|-----------------------------|------------------------------|-----------------------------|
| <i>чоловічий рід</i>            | <i>жіночий рід</i>          | <i>середній рід</i>          |                             |
| N. <b>derselbe</b> (той с.-й)   | <b>dieselbe</b> (та с.-а)   | <b>dasselbe</b> (те с.-е)    | <b>dieselben</b> (ті с.-і)  |
| G. <b>desselben</b> (того с.-о) | <b>derselben</b> (тої с.-ї) | <b>desselben</b> (того с.-о) | <b>derselben</b> (тих с.-х) |
| D. <b>demselben</b> (тому с.-у) | <b>derselben</b> (тій с.-й) | <b>demselben</b> (тому с.-у) | <b>denselben</b> (тим с.-м) |
| A. <b>denselben</b> (того с.-о) | <b>dieselbe</b> (тої с.-ї)  | <b>dasselbe</b> (того с.-о)  | <b>dieselben</b> (тих с.-х) |

Wir sprechen mit **denjenigen**, die die Prüfung erfolgreich abgelegt hatten. (Ми розмовляємо з тими, що успішно здали іспит).

## ПИТАЛЬНІ ЗАЙМЕННИКИ (DIE INTERROGATIVPRONOMEN)

До питальних займенників відносять наступні:

**wer?** (хто?)

**was?** (що?)

**welcher?, welche?, welches?, welche?** (який, яка, яке, які?)

**was für ein?, was für eine?** (що за?(який?, яке?)), (що за? (яка?))

**was für?** (що за? (які?))

**Was möchtest du?** (Що ти бажаєш?)

## ВІДМІНЮВАННЯ ПИТАЛЬНИХ ЗАЙМЕННИКІВ **WER? WAS** (DIE DEKLINATION DER INTERROGATIVPRONOMEN **WER? WAS**)

|                                     |                                  |
|-------------------------------------|----------------------------------|
| N. <b>wer</b> (хто)                 | <b>was</b> (що?)                 |
| G. <b>wessen</b> (чий?, чия?, чиє?) | <b>wessen</b> (чий?, чия?, чиє?) |
| D. <b>wem</b> (кому?)               | -                                |
| A. <b>wen</b> (кого?)               | <b>was</b> (що?)                 |

! Питальні займенники **welcher?, welche?, welches?, welche?** відмінюються як означений артикль:

|                           | однина                |                        | множина               |
|---------------------------|-----------------------|------------------------|-----------------------|
|                           | чоловічий рід         | жіночий рід            | середній рід          |
| N. <b>welcher</b> (який)  | <b>welche</b> (яка)   | <b>welches</b> (яке)   | <b>welche</b> (які)   |
| G. <b>welches</b> (якого) | <b>welcher</b> (якої) | <b>welches</b> (якого) | <b>welcher</b> (яких) |
| D. <b>welchem</b> (якому) | <b>welcher</b> (якій) | <b>welchem</b> (якому) | <b>welchen</b> (яким) |
| A. <b>welchen</b> (якого) | <b>welche</b> (якої)  | <b>welches</b> (якого) | <b>welche</b> (яких)  |

## ВІДНОСНІ ЗАЙМЕННИКИ (DIE RELATIVPRONOMEN)

| однина                                | множина          |
|---------------------------------------|------------------|
| <b>der, die, das</b> (який, яка, яке) | <b>die</b> (які) |

**welcher, welche, welches** (який, яка, яке)

**welche** (які)

## ВІДМІНЮВАННЯ ВІДНОСНИХ ЗАЙМЕННИКІВ (DIE DEKLINATION DER RELATIVPRONOMEN)

| однина                   |                     |                       | множина                     |
|--------------------------|---------------------|-----------------------|-----------------------------|
| чоловічий рід            | жіночий рід         | середній рід          |                             |
| N. <b>der</b> (який)     | <b>die</b> (яка)    | <b>das</b> (яке)      | <b>die</b> (які)            |
| G. <b>dessen</b> (якого) | <b>deren</b> (якої) | <b>dessen</b> (якого) | <b>deren (derer)</b> (яких) |
| D. <b>dem</b> (якому)    | <b>der</b> (якій)   | <b>dem</b> (якому)    | <b>denen</b> (яким)         |
| A. <b>den</b> (якого)    | <b>die</b> (якої)   | <b>das</b> (якого)    | <b>die</b> (яких)           |

! **Відносні** займенники з'єднують **другорядні члени речення з головним**,  
наприклад: Das Auto, **das** ich gestern gekauft hatte, gefällt mir sehr. (Авто подобається мені  
дуже, яке я вчора купив).

## НЕОЗНАЧЕНІ ЗАЙМЕННИКИ (DIE INDEFINITPRONOMEN)

До **неозначених** займенників відносять **наступні**:

**man** (не перекладається)

**jemand** (хтось, (дехто, хто-небудь)

**jeder, jede, jedes, jede** (кожний, кожна, кожне, кожні)

**einer** (хтось)

**etwas, irgendetwas, irgendeiner** (що, щось, що-небудь, хто-небудь)

**alle** (усі)

**beide** (обидва, обоє)

**einige** (деякі)

**mehrere** (деякі, декілька)

**viele** (багато хто)

**wenige** (небагато хто)

**sämtliche** (усі)

## ВІДМІНЮВАННЯ НЕОЗНАЧЕНИХ ЗАЙМЕННИКІВ (DIE DEKLINATION DER INDEFINITPRONOMEN)

|    | однина                            | множина             |
|----|-----------------------------------|---------------------|
| N. | <b>jemand</b> (хтось)             | <b>alle</b> (усі)   |
| G. | <b>jemandes</b> (когось)          | <b>aller</b> (усіх) |
| D. | <b>jemandem (jemand)</b> (комусь) | <b>allen</b> (усім) |
| A. | <b>jemanden (jemand)</b> (когось) | <b>alle</b> (усіх)  |

! Неозначені займенники **jeder, jede, jedes, jede** відмінюються як **означений** артикль:

|    | однина                 |                       |                        | множина               |
|----|------------------------|-----------------------|------------------------|-----------------------|
|    | чоловічий рід          | жіночий рід           | середній рід           |                       |
| N. | <b>jeder</b> (кожний)  | <b>jede</b> (кожна)   | <b>jedes</b> (кожне)   | <b>jede</b> (кожні)   |
| G. | <b>jedes</b> (кожного) | <b>jeder</b> (кожної) | <b>jedes</b> (кожного) | <b>jeder</b> (кожних) |
| D. | <b>jedem</b> (кожному) | <b>jeder</b> (кожній) | <b>jedem</b> (кожному) | <b>jeden</b> (кожним) |
| A. | <b>jeden</b> (кожного) | <b>jede</b> (кожної)  | <b>jedes</b> (кожного) | <b>jede</b> (кожних)  |

А неозначені займенники **alle, beide, einige, mehrere, viele** відмінюються тільки у множині (див. вище зразок **alle**).

**Jemand** wollte was fragen. (Хтось хотів щось запитати).

### Неозначений займенник **man** (das Indefinitpronomen **man**)

Неозначений займенник **man** на українську мову **не перекладається**. Він використовується в реченні замість підмета. Дієслово біля нього стоїть в **третій особі однини**, а на українську мову перекладається третьою особою множини, *наприклад*: Hier spricht **man** Deutsch. (Тут говорять німецькою).

Сполучення **man** з модальними дієсловами перекладається безособовими зворотами:

**man kann** (можна)

**man darf** (можна, дозволяється)

**man muß** (треба, слід, необхідно)

**man soll** (треба, слід)

**man will** (хочеться)

**man möchte** (хотілося б)

## ЗАПЕРЕЧНІ ЗАЙМЕННИКИ (DIE NEGATIVPRONOMEN)

До заперечних займенників відносять наступні:

**niemand** (ніхто)

**nichts** (ніщо)

**keiner, keine, keines, kein** (ніхто, ніщо)

Заперечний займенник **nicht** заперечує всі частини мови, окрім іменника, *наприклад*: Dieser Tisch ist **nicht** braun. (Цей стіл не коричневий).

Заперечний займенник **kein** заперечує тільки іменники і стоїть безпосередньо перед ним, *наприклад*: Ich habe **keine** Zeit. (Я не маю часу).

! **Kein** відмінюється в однині як **неозначений** артикль (див. стор. 7), а в множині як **означений** артикль:

|    | однина        |               |               | множина       |
|----|---------------|---------------|---------------|---------------|
|    | чоловічий рід | жіночий рід   | середній рід  |               |
| N. | <b>kein</b>   | <b>keine</b>  | <b>kein</b>   | <b>keine</b>  |
| G. | <b>keines</b> | <b>keiner</b> | <b>keines</b> | <b>keiner</b> |
| D. | <b>keinem</b> | <b>keiner</b> | <b>keinem</b> | <b>keinen</b> |
| A. | <b>keinen</b> | <b>keine</b>  | <b>kein</b>   | <b>keine</b>  |

Рід, число і відмінок заперечного займенника **kein** узгоджується з іменником, до якого він відноситься.

## ЧИСЛІВНИК (DAS NUMERALE)

Числівники розподіляються в німецькій мові на **кількісні (die Kardinalzahlen)** та **порядкові (die Ordinalzahlen)**.

**Кількісні числівники** відповідають на запитання **wieviel?** (скільки?)

Вони в свою чергу поділяються на **прості (einfache)**:

- 0 - null** (нуль)  
**1 - eins** (один)  
**2 - zwei** (два)  
**3 - drei** (три)  
**4 - vier** (чотири)  
**5 - fünf** (п'ять)  
**6 - sechs** (шість)  
**7 - sieben** (сім)  
**8 - acht** (вісім)  
**9 - neun** (дев'ять)  
**10 - zehn** (десять)  
**11 - elf** (одинадцять)  
**12 - zwölf** (дванадцять)

та **складні (zusammengesetzte)** числівники:

- 13 - dreizehn** (тринадцять)  
**14 - vierzehn** (чотирнадцять)  
**15 - fünfzehn** (п'ятнадцять)

і т.д.

Вони утворюються додаванням до простого числівника + **zehn** (десять).

Назви **десятків** утворюються додаванням до простого числівника + суфікса **-zig**.

*Наприклад:* 20 - **zwanzig** (двадцять), 40 - **vierzig** (сорок) і т. д.

! Винятки: **30 - dreißig** (тридцять), **60 - sechzig** (шістдесят), **70 - siebzig** (сімдесят).

У **двоцифрових** числах спочатку читаються **одиниці**, після них сполучник **und** (і), а потім **десятки**, *наприклад:* **21 - einundzwanzig** (двадцять один).

У **трицифрових** числах читаються: **сотні**, **одиниці**, сполучник **und**, **десятки**, *наприклад:* **225 - zweihundertfünfundzwanzig** (двісті двадцять п'ять).

У **чотирицифрових** числах спочатку читаються **тисячі**, а потім **трицифрове** число, *наприклад:* **5478 - fünftausendvierhundertachtundsiebzig** — п'ять тисяч чотири сто сімдесят вісім).

! У німецькій мові є різниця між читанням дати та числа. **Число** читається за вище вказаним прикладом, а **дата** наступним чином: спочатку **сотні**, потім **одиниці** і **десятки**, *наприклад: 1978 - neunzehnhundertachtundsiebzig* (тисяча дев'ять сот сімдесят вісім).

! Винятки: роки від **1000** - **тисяча** до **1099** - **тисяча дев'яносто дев'ять**, *наприклад: 1033 - eintausenddreißig* (тисяча тридцять три).

До кількісних числівників належать і **дробові (die Bruchzahlen)** числівники. Вони бувають: **звичайні (übliche)** і **десяткові (dezimale)**.

**Звичайні дробові числівники із знаменником до 19** утворюються додаванням до знаменника + суфікса **-tel**, *наприклад: 1/4 - ein Viertel* (одна четверта).

**Звичайні дробові числівники із знаменником від 20** утворюються додаванням до знаменника + суфікса **-stel**, *наприклад: 1/20 - ein Zwanzigstel* (одна двадцята).

! Особливі форми: **1/3 – ein Drittel** (одна третя), **1/2 – ein halb (die Hälfte)** (половина), **1 1/2 – anderthalb** (один з половиною), **2 1/2 – zweieinhalb** (два з половиною).

! Перед одиницями **ваги, маси** дробові числівники пишуться з **малої букви і не відмінюються**, *наприклад: drei viertel Kilo Fisch* (три четвертих кіло риби).

**Десяткові дробові числівники** вимовляються через слово **Komma** (кома), *наприклад: 0,2 (Null Komma zwei)* (нуль цілих дві десяти).

### Арифметичні операції (arithmetische Operationen)

3 + 3 = 6 drei **plus** drei **gleich** sechs

13 – 3 = 10 dreizehn **minus** drei **gleich** zehn

2 x 2 = 4 zwei **mal** zwei **gleich** vier

4 : 2 = 2 vier **durch** zwei **gleich** zwei

! **Einmal** (один раз), **zweimal** (два раз), **dreimal** (три раз) і т. д.

**Порядкові числівники** відповідають на запитання **der wievielte?** (котрий?, який?)

**Порядкові числівники від 1 до 19** утворюються додаванням до кількісного числівника суфікса + **te**, *наприклад*: **zweite** (другий), **vierte** (четвертий) і т. д.

! Винятки: **erste** (перший), **dritte** (третій), **achte** (восьмий)

**Порядкові числівники від 20** утворюються додаванням до кількісного числівника суфікса + **ste**, *наприклад*: **zwanzigste** (двадцятий), **dreißigste** (тридцятий) і т. д.

! Порядкові числівники приймають закінчення **прикметників** і відмінюються за **слабкою відміною**, *наприклад*: **der Name des zweiten Schülers** – ім'я другого учня.

! Порядкові числівники, як правило, вживаються з **означеним** артиклем.

! Після порядкового числівника, позначеного **цифрою**, ставиться **крапка**, *наприклад*: **der 2.** (другий).

! **Erstens** (по-перше), **zweitens** (по-друге), **drittens** (по-третє) і т. д.

## ДІЄСЛОВО (DAS VERB)

### ГРАМАТИЧНІ КАТЕГОРІЇ ДІЄСЛОВА (DIE GRAMMATISCHEN KATEGORIEN DES VERBS)

Дієслово в німецькій мові має **дві форми**: **змінні (veränderliche)** та **незмінні (unveränderliche)**.

**Змінні форми** мають наступні граматичні категорії: **стан (Актив (das Aktiv), Пасив дії (das Vorgangspassiv), Пасив стану (Zustandspassiv))**, **спосіб (дійсний (der Indikativ), умовний (der Konjunktiv) та наказовий (der Imperativ))**, **час (теперішній (das Präsens), минулий (das Imperfekt, das Perfekt und das Plusquamperfekt) та майбутній (das Futurum I, das Futurum II))**.

До **незмінних форм** належать: **Інфінітив I, II Актив, Інфінітив I, II Пасив дії, Інфінітив I, II Пасив стану, Партицип I, II**.

## Загальна характеристика дієслів (die allgemeine Charakteristik der Verben)

### 1. За способом творення (nach der Schaffungsweise):

**прості (einfache)**, *наприклад*: machen (робити)

**похідні (abgeleitete)**, *наприклад*: anstreichen (фарбувати)

**складні (zusammengesetzte)**, *наприклад*: kennenlernen (знайомитися)

### 2. За типом дієвідміни (nach der Typ der Konjugation):

**сильні (starke)**, *наприклад*: lesen (залишатися)

**слабкі (schwache)**, *наприклад*: malen (малювати)

**неправильні (unregelmäßige)**, *наприклад*: bleiben (залишатися)

### 3. За зв'язком із підметом (nach der Verbindung mit dem Subjekt)

**особові (persönliche)**, *наприклад*: sprechen (говорити)

**безособові (unpersönliche)**, *наприклад*: donnern (гриміти)

**зворотні (reflexive)**, *наприклад*: sich interessieren (цікавитися)

### 4. За зв'язком з додатком (nach der Verbindung mit dem Objekt)

**перехідні (transitive)**, *наприклад*: bringen (приносити)

**неперехідні (intransitive)**, *наприклад*: helfen (допомагати)

## АКТИВНИЙ СТАН (DAS AKTIV)

### ПРЕЗЕНС АКТИВ (PRÄSENS AKTIV)

(теперішній час активу)

Презенс Активу утворюється додаванням до основи дієслова **особових закінчень**:

|            |               |            |              |
|------------|---------------|------------|--------------|
| <u>ich</u> | <u>-e</u>     | <u>wir</u> | <u>-en</u>   |
| <u>du</u>  | <u>-(e)st</u> | <u>ihr</u> | <u>-(e)t</u> |
| <u>er</u>  |               | <u>sie</u> | <u>-en</u>   |
| <u>sie</u> | <u>-(e)t</u>  | <u>Sie</u> | <u>-en</u>   |
| <u>es</u>  |               |            |              |

*Наприклад:*

|                                  |                                |
|----------------------------------|--------------------------------|
| <u>ich male</u> (я маюю)         | <u>wir malen</u> (ми маюємо)   |
| <u>du malst</u> (ти маюєш)       | <u>ihr malt</u> (ви маюєте)    |
| <u>er</u>                        | <u>sie malen</u> (вони маюють) |
| <u>sie malt</u> (вона, ... маює) | <u>Sie malen</u> (Ви маюєте)   |
| <u>es</u>                        |                                |

Die Schüler **schreiben** die Hausaufgabe. (Учні пишуть домашнє завдання).

! У дієсловах, основа яких закінчується на **-d, -t, -dm, -tm, -tn, -chn, -dn, -gn**, у другій особі однини і множини та у третій особі однини з'являється **-e** перед особовим закінченням.

! Сильні дієслова з кореневими голосними **a, o, u, au** у другій і третій особі однини приймають умляут: **a → ä, o → ö, u → ü, au → äu**.

*Наприклад:*

|                                  |                                |
|----------------------------------|--------------------------------|
| <u>ich fahre</u> (я їду)         | <u>wir fahren</u> (ми їдемо)   |
| <u>du fährst</u> (ти їдеш)       | <u>ihr fahrt</u> (ви їдете)    |
| <u>er</u>                        | <u>sie fahren</u> (вони їдуть) |
| <u>sie fährt</u> (вона, ... їде) | <u>Sie fahren</u> (Ви їдете)   |
| <u>es</u>                        |                                |

! Сильні дієслова з кореневим голосним **-e** у другій і третій особі однини змінюють **-e** на коротку **-i** або довгу **-ie**, наприклад:

|                                 |                               |
|---------------------------------|-------------------------------|
| <u>ich gebe</u> (я даю)         | <u>wir geben</u> (ми даємо)   |
| <u>du gibst</u> (ти даєш)       | <u>ihr gebt</u> (ви даєте)    |
| <u>er</u>                       | <u>sie geben</u> (вони дають) |
| <u>sie gibt</u> (вона, ... дає) | <u>Sie geben</u> (Ви даєте)   |
| <u>es</u>                       |                               |

! Винятки: **stehen** (стояти), **gehen** (іти), **heben** (піднімати), **weben** (ткати), **bewegen** (рухати), **denken** (думати), **genesen** (одужувати), **nennen** (називати), **rennen** (мчати), **senden** (відсилати).

## ДОПОМІЖНІ ДІЄСЛОВА У ПРЕЗЕНС АКТИВІ (DIE HILFSVERBEN IM PRÄSENS AKTIV)

| <b>haben</b> (мати)                                                                                                         | <b>sein</b> (бути) | <b>werden</b> (ставати) |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------------------|
| <u>ich habe</u> (маю) <u>bin</u> (є) <u>werde</u> (стану) <u>wir haben</u> (маємо) <u>sind</u> (є) <u>werden</u> (станемо)  |                    |                         |
| <u>du hast</u> (маєш) <u>bist</u> (є) <u>wirst</u> (станеш) <u>ihr habt</u> (маєте) <u>seid</u> (є) <u>werdet</u> (станете) |                    |                         |
| <u>er</u> <u>sie haben</u> (мають) <u>sind</u> (є) <u>werden</u> (стануть)                                                  |                    |                         |
| <u>sie hat</u> (має) <u>ist</u> (є) <u>wird</u> (стане) <u>Sie haben</u> (маєте) <u>sind</u> (є) <u>werden</u> (станете)    |                    |                         |
| <u>es</u>                                                                                                                   |                    |                         |

## МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА У ПРЕЗЕНС АКТИВІ (DIE MODALVERBEN IM PRÄSENS AKTIV)

| <b>wollen</b> (хотіти)                                                                         | <b>mögen</b> (любити, бажати) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| <u>ich will</u> (хочу) <u>mag</u> (бажаю) <u>wir wollen</u> (хочемо) <u>mögen</u> (бажаємо)    |                               |
| <u>du willst</u> (хочеш) <u>magst</u> (бажаєш) <u>ihr wollt</u> (хочете) <u>mögt</u> (бажаєте) |                               |
| <u>er</u> <u>sie wollen</u> (хотять) <u>mögen</u> (бажають)                                    |                               |
| <u>sie will</u> (хоче) <u>mag</u> (бажає) <u>Sie wollen</u> (хочете) <u>mögen</u> (бажаєте)    |                               |
| <u>es</u>                                                                                      |                               |

| <b>müssen</b> (мусіти)                                                                            | <b>sollen</b> (бути повинним) |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| <u>ich muss</u> (мусю) <u>soll</u> (повинен) <u>wir müssen</u> (мусимо) <u>sollen</u> (повинні)   |                               |
| <u>du musst</u> (мусиш) <u>sollst</u> (повинен) <u>ihr müsst</u> (мусите) <u>sollt</u> (повинні)  |                               |
| <u>er</u> <u>sie müssen</u> (мусять) <u>sollen</u> (повинні)                                      |                               |
| <u>sie muss</u> (мусить) <u>soll</u> (повинен) <u>Sie müssen</u> (мусите) <u>sollen</u> (повинні) |                               |
| <u>es</u>                                                                                         |                               |

| <b>können</b> (могти)                                                                                  | <b>dürfen</b> (дозволяти) |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| <u>ich kann</u> (можу) <u>darf</u> (дозволяю) <u>wir können</u> (можемо) <u>dürfen</u> (дозволяємо)    |                           |
| <u>du kannst</u> (можеш) <u>darfst</u> (дозволяєш) <u>ihr könnt</u> (можете) <u>dürft</u> (дозволяєте) |                           |
| <u>er</u> <u>sie können</u> (можуть) <u>dürfen</u> (дозволяють)                                        |                           |
| <u>sie kann</u> (може) <u>darf</u> (дозволяє) <u>Sie können</u> (можете) <u>dürfen</u> (дозволяєте)    |                           |
| <u>es</u>                                                                                              |                           |

Ich **kann** Deutsch sprechen. (Я можу говорити німецькою).

## ІМПЕРФЕКТ АКТИВ (IMPERFEKT AKTIV)

(простий минулий час активу)

**Імперфект Активу слабких дієслів** утворюється додаванням до основи дієслова суфікса **-te** або **-ete** та **особових закінчень**.

*Наприклад:*

|                                       |                                   |
|---------------------------------------|-----------------------------------|
| <u>ich malte</u> (я малював)          | <u>wir malten</u> (ми малювали)   |
| <u>du maltest</u> (ти малював)        | <u>ihr maltet</u> (ви малювали)   |
| <u>er</u>                             | <u>sie malten</u> (вони малювали) |
| <u>sie malte</u> (вона, ... малювала) | <u>Sie malten</u> (Ви малювали)   |
| <u>es</u>                             |                                   |

**! Слабкі дієслова**, основа яких закінчується на **-d, -t, -m, -n**, в усіх особах **приймають** сполучний голосний **-e** перед **-te**.

*Наприклад:*

|                                            |                                        |
|--------------------------------------------|----------------------------------------|
| <u>ich arbeitete</u> (я працював)          | <u>wir arbeiteten</u> (ми працювали)   |
| <u>du arbeitetest</u> (ти працював)        | <u>ihr arbeitetet</u> (ви працювали)   |
| <u>er</u>                                  | <u>sie arbeiteten</u> (вони працювали) |
| <u>sie arbeitete</u> (вона, ... працювала) | <u>Sie arbeiteten</u> (Ви працювали)   |
| <u>es</u>                                  |                                        |

**! Перша і третя особи Імперфект Активу** мають **нульове закінчення**.

**Сильні дієслова** утворюють **Імперфект Активу** за допомогою **другої форми** із зміненням **кореневим голосним** + **особові закінчення** (див. у кінці будь-якого словника таблицю).

*Наприклад: fahren - fuhr*

|                                      |                                |
|--------------------------------------|--------------------------------|
| <u>ich fuhr</u> (я їхав)             | <u>wir fuhren</u> (ми їхали)   |
| <u>du fuhrst</u> (ти їхав)           | <u>ihr fuhr</u> (ви їхали)     |
| <u>er</u>                            | <u>sie fuhren</u> (вони їхали) |
| <u>sie fuhr</u> (вона, ... малювала) | <u>Sie fuhren</u> (Ви їхали)   |
| <u>es</u>                            |                                |

**! Імперфект використовується переважно в розповіді.**

**er** **sie konnten** (могли) **durften** (дозволяли)

**sie konnte** (міг)    **durfte** (дозволяв)                      **Sie konnten** (могли)    **durften** (дозволяли)  
**es**

Ich **musste** gestern bis spät in der Nacht arbeiten. (Я мусіла вчора до пізньої ночі працювати).

### **ПЕРФЕКТ АКТИВ (PERFEKT AKTIV)** (складний минулий час активу)

Перфект Активу утворюється за допомогою допоміжних дієслів **haben** і **sein** у Презенс Активі + Партицип II основного дієслова.

#### **Інфінітив    Імперфект    Партицип II**

*Наприклад:* lesen            las            gelesen

**ich habe gelesen** (я читав)                      **wir haben gelesen** (ми читали)  
**du hast gelesen** (ти читав)                      **ihr habt gelesen** (ви читали)  
**er**                                              **sie haben gelesen** (вони читали)  
**sie hat gelesen** (вона, ... читала)              **Sie haben gelesen** (Ви читали)  
**es**

Ich **habe** einen interessanten Artikel **gelesen**. (Я прочитала дуже цікаву статтю).

#### **Інфінітив    Імперфект    Партицип II**

*Наприклад:* gehen            ging            gegangen

**ich bin gegangen** (я ходив)                      **wir sind gegangen** (ми ходили)  
**du bist gegangen** (ти ходив)                      **ihr seid gegangen** (ви ходили)  
**er**                                              **sie sind gegangen** (вони ходили)  
**sie ist gegangen** (вона, ... ходила)              **Sie sind gegangen** (Ви ходили)  
**es**

Ich **bin** viel zu Fuß **gegangen**. (Я багато ходила пішки).

### **ВЖИВАННЯ HABEN TA SEIN (DER GEBRAUCH HABEN UND SEIN)**

### **HABEN:**

1. Усі **перехідні** дієслова (**vt.**), *наприклад*: Die Mutter **hat** die Suppe **gekocht**. (Мама зварила суп).
2. Усі **зворотні** дієслова, *наприклад*: Das Mädchen **hat sich** für die Mathe **interessiert**. (Дівчина цікавилася математикою).
3. Усі **модальні** дієслова, *наприклад*: Der Junge **hat** ins Theater **gehen wollen**. (Хлопець схотів піти в театр).
4. Усі **безособові** дієслова (**vunp.**), *наприклад*: Gestern **hat** es **geregnet**. (Учора пройшов дощ).
5. **Неперехідні** дієслова, що позначають **тривалу дію або стан спокою**: **stehen** (стояти), **schlafen** (спати), **lachen** (сміятися) та ін., *наприклад*: Ich **habe** gestern bis 12 Uhr **geschlafen**. (Я вчора спав до 12 години).
6. З дієсловом **haben** (мати), *наприклад*: Wir **haben** diese Aufgabe schon **gehabt**. (Ми вже мали це завдання).

! Деякі дієслова, що позначають **рух** можуть вживатися з **haben** і **sein**, *наприклад*: Ich **habe** eine Stunde **geschwommen**. (Я проплавав годину). Ich **bin** an das andere Ufer **geschwommen**. (Я припливла на другий берег).

### **SEIN:**

1. **Неперехідні** дієслова, що позначають **рух**, *наприклад*: Sie **ist** schnell **gekommen**. (Вона прийшла швидко).
2. **Неперехідні** дієслова, що позначають **зміну стану або місця**, *наприклад*: Der Kranke **ist gestorben**. (Хворий помер).
3. З дієсловами **sein** (бути), **werden** (ставати), *наприклад*: Seit 1990 **ist** Deutschland einig **geworden**. (З 1990-го року Німеччина стала єдиною).
4. З дієсловами: **bleiben** (залишатися), **begegnen** (зустрічатися), **folgen** (іти слідом), **gelingen** (удаватися), **mißlingen** (не удаватися), **passiren** (траплятися), **geschehen** (траплятися), *наприклад*: Das **ist** mir **gelungen**. (Це мені вдалося).

! **Перфект** використовується здебільшого в **діалогічному** мовленні.

### **ПЛЮСКВАМПЕРФЕКТ АКТИВ (PLUSQUAMPERFEKT AKTIV)**

(давніминулий час активу)

Плюсквамперфект Активу утворюється за допомогою допоміжних дієслів **haben** і **sein** у Імперфект Активі + Партицип II основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                             |                                         |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------|
| <u>ich hatte gelesen</u> (я читав)          | <u>wir hatten gelesen</u> (ми читали)   |
| <u>du hattest gelesen</u> (ти читав)        | <u>ihr hattet gelesen</u> (ви читали)   |
| <u>er</u>                                   | <u>sie hatten gelesen</u> (вони читали) |
| <u>sie hatte gelesen</u> (вона, ... читала) | <u>Sie hatten gelesen</u> (Ви читали)   |
| <u>es</u>                                   |                                         |

Ich **hatte** viel zu tun **gehabt**. (Я мала багато справ).

|                                            |                                         |
|--------------------------------------------|-----------------------------------------|
| <u>ich war gegangen</u> (я ходив)          | <u>wir waren gegangen</u> (ми ходили)   |
| <u>du warst gegangen</u> (ти ходив)        | <u>ihr wart gegangen</u> (ви ходили)    |
| <u>er</u>                                  | <u>sie waren gegangen</u> (вони ходили) |
| <u>sie war gegangen</u> (вона, ... ходила) | <u>Sie waren gegangen</u> (Ви ходили)   |
| <u>es</u>                                  |                                         |

Ich **war** um die Wette **gelaufen**. (Я бігала на перегонки).

### ФУТУРУМ І АКТИВ (FUTURUM AKTIV) (майбутній час I активу)

Футурум I Активу утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у Презенс Активі + Інфінітив I основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                              |                                             |
|----------------------------------------------|---------------------------------------------|
| <u>ich werde malen</u> (я малюватиму)        | <u>wir werden malen</u> (ми малюватимемо)   |
| <u>du wirst malen</u> (ти малюватимеш)       | <u>ihr werdet malen</u> (ви малюватимете)   |
| <u>er</u>                                    | <u>sie werden malen</u> (вони малюватимуть) |
| <u>sie wird malen</u> (вона, ... малюватиме) | <u>Sie werden malen</u> (Ви малюватимете)   |
| <u>es</u>                                    |                                             |

Der Junge **wird** im Chor **singen**. (Хлопець співатиме в хорі).

## ФУТУРУМ II АКТИВ (FUTURUM AKTIV)

(майбутній час II активу)

Футурум II Активу утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у Презенс Активі + Інфінітив II основного дієслова.

*Наприклад:*

ich werde gemalt haben (sein) (я малюватиму)

du wirst gemalt haben (sein) (ти малюватимеш)

er

sie wird gemalt haben (sein) (вона, ... малюватиме)

es

wir werden gemalt haben (sein) (ми малюватимемо)

ihr werdet gemalt haben (sein) (ви малюватимете)

sie werden gemalt haben (sein) (вони малюватимуть)

Sie werden gemalt haben (sein) (Ви малюватимете)

Sie **wird** das Bild **gemalt haben**. (Вона малюватиме картину).

! Футурум II вживається дуже рідко. Він виражає дію в майбутньому часі, що передуює іншій дії в майбутньому часі. Його замінює перфект.

## ВІДОКРЕМЛЮВАНІ ТА НЕВІДОКРЕМЛЮВАНІ ПРЕФІКСИ (TRENNBARE UND UNTRENNBARE PRÄFIXE)

### НЕВІДОКРЕМЛЮВАНІ:

|             |                        |                                  |
|-------------|------------------------|----------------------------------|
| <b>be-</b>  | kommen (приходити)     | <b>bekommen</b> (отримувати)     |
| <b>ge-</b>  | brauchen (потребувати) | <b>gebrauchen</b> (вживати)      |
| <b>er-</b>  | lernen (вчити)         | <b>erlernen</b> (вивчати)        |
| <b>emp-</b> | fehlen (бракувати)     | <b>empfehlen</b> (рекомендувати) |
| <b>ent-</b> | sprechen (говорити)    | <b>entsprechen</b> (відповідати) |
| <b>miß-</b> | trauen (вірити)        | <b>misstrauen</b> (не довіряти)  |
| <b>ver-</b> | sprechen (говорити)    | <b>versprechen</b> (обіцяти)     |

|             |                   |                              |
|-------------|-------------------|------------------------------|
| <b>zer-</b> | stören (заважати) | <b>zerstören</b> (руйнувати) |
|-------------|-------------------|------------------------------|

**! Невідокремлювані префікси завжди ненаголошені.**

***ВИДОКРЕМЛЮВАНІ:***

|                |                     |                                   |
|----------------|---------------------|-----------------------------------|
| <b>an-</b>     | fangen (ловити)     | <b>anfangen</b> (починати)        |
| <b>auf-</b>    | machen (робити)     | <b>aufmachen</b> (відкривати)     |
| <b>aus-</b>    | drücken (тиснути)   | <b>ausdrücken</b> (висловлювати)  |
| <b>bei-</b>    | legen (класти)      | <b>beilegen</b> (прикладати)      |
| <b>dar-</b>    | stellen (ставити)   | <b>darstellen</b> (зображати)     |
| <b>ein-</b>    | gehen (йти)         | <b>eingehen</b> (надходити)       |
| <b>fort-</b>   | fahren (їхати)      | <b>fortfahren</b> (від'їжджати)   |
| <b>her-</b>    | stellen (ставити)   | <b>herstellen</b> (виробляти)     |
| <b>hin-</b>    | tragen (носити)     | <b>hintragen</b> (відносити)      |
| <b>mit-</b>    | bringen (приносити) | <b>mitbringen</b> (брати з собою) |
| <b>nach-</b>   | fragen (запитувати) | <b>nachfragen</b> (довідуватися)  |
| <b>vor-</b>    | schlagen (бити)     | <b>vorschlagen</b> (пропонувати)  |
| <b>zu-</b>     | machen (робити)     | <b>zumachen</b> (закривати)       |
| <b>zurück-</b> | geben (давати)      | <b>zurückgeben</b> (повертати)    |

**! Відокремлювані префікси завжди перебувають під наголосом.**

**ТРИ ОСНОВНІ ФОРМИ ДІЄСЛОВА (DREI GRUNDFORMEN DES VERBS)**

**СЛАБКІ ДІЄСЛОВА (DIE SCHWACHEN VERBEN)**

| <b>Infinitiv I</b>              | <b>Imperfekt</b> | <b>Partizip II</b> |
|---------------------------------|------------------|--------------------|
| <b>malen</b> (малювати)         | malte            | gemalt             |
| <b>arbeiten</b>                 | arbeitete        | gearbeitet         |
| <b>bekleiden</b> (одягати)      | bekleidete       | bekleidet          |
| <b>aufmachen</b> (відкривати)   | machte auf       | aufgemacht         |
| <b>reparieren</b> (ремонтувати) | reparierte       | repariert          |

! Суфікси **-ete**, **-et** приймають дієслова, основа яких закінчується на **d, t, n, m**, здебільшого з попереднім приголосним (див. **arbeiten**). Дієслова з **невідокремлюваними** префіксами не приймають префікс **-ge** (див. **bekleiden**). Дієслова з **відокремлюваними** префіксами утворюють **Імперфект Активу** відокремлюючи свій префікс, а **Партицип II** за допомогою відокремлюваного префікса, префікса **-ge** та самого дієслова (див. **aufmachen**). Дієслова з **-ieren** не приймають префікс **-ge** (див. **reparieren**).

## СИЛЬНІ ДІЄСЛОВА (DIE STARKEN VERBEN)

| Infinitiv I               | Imperfekt   | Partizip II     |
|---------------------------|-------------|-----------------|
| <b>finden</b> (знаходити) | <b>fand</b> | <b>gefunden</b> |

! У **сильних дієслів** відбувається зміна **кореневої голосної**.

## НЕПРАВИЛЬНІ ДІЄСЛОВА (DIE UNREGELMÄßIGEN VERBEN)

### I ТИП УТВОРЕННЯ

| Infinitiv I               | Imperfekt     | Partizip II    |
|---------------------------|---------------|----------------|
| <b>nennen</b> (знаходити) | <b>nannte</b> | <b>genannt</b> |

! У **неправильних дієслів** відбувається зміна **кореневої голосної**.

### II ТИП УТВОРЕННЯ

## МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА (DIE MODALVERBEN)

| Infinitiv I                   | Imperfekt     | Partizip II    |
|-------------------------------|---------------|----------------|
| <b>wollen</b> (знаходити)     | <b>wollte</b> | <b>gewollt</b> |
| <b>sollen</b> (бути повинним) | <b>sollte</b> | <b>gesollt</b> |
| <b>müssen</b> (мусіти)        | <b>musste</b> | <b>gemusst</b> |
| <b>können</b> (могти)         | <b>konnte</b> | <b>gekonnt</b> |
| <b>mögen</b> (бажати)         | <b>mochte</b> | <b>gemocht</b> |

**dürfen** (дозволяти)

**durfte**

**gedurft**

**wissen** (знати)

**wusste**

**gewusst**

**! Модальні дієслова** втрачають умляут в **Імперфект Активі** та **Партиципі ІІ**.

### III ТИП УТВОРЕННЯ

**Infinitiv I**

**Imperfekt**

**Partizip II**

beginnen

begann

begonnen

finden

fand

gefunden

**! Неправильні дієслова** третього типу мають різні **кореневі голосні** в усіх трьох формах і отримують закінчення **-en**.

### ПАСИВНИЙ СТАН (DAS PASSIV)

В **Активі** дію виконує **підмет**, *наприклад*: **Ich** schreibe einen Brief. (Я пишу листа).

У **Пасиві** дію виконує **не підмет**, а дія виконується **над підметом**, *наприклад*: Der Brief **wird von mir** geschrieben. (Лист пишеться мною).

Розрізняють:

### ПАСИВ ДІЇ (DAS VORGANGSPASSIV)

**Пасив дії** утворюється від **перехідних** дієслів, що виражають **дію** і вимагають від суб'єкта активності, спрямованої на об'єкт.

Якщо вказано **виконавця** дії, то вживається прийменник **von (D.)**, *наприклад*: Das Buch ist **von** dem Student gelesen. (Книга читається студентом).

Якщо граматичний додаток позначає засіб, спосіб або спонування до дії, то він вживається з прийменником **durch (A.), mit (D.)**, *наприклад*: Das Haus wurde **durch** den Sturm zerstört. (Дім зруйновано бурею). Der Brief wurde **mit** der Post gebracht. (Лист доставлено поштою).

### ПРЕЗЕНС ПАСИВУ ДІЇ (PRÄSENS VORGANGSPASSIV)

(теперішній час пасиву дії)

**Презенс Пасиву дії** утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у **Презенс Активі + Партицип II** основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                              |                                            |
|----------------------------------------------|--------------------------------------------|
| <u>ich werde besucht</u> (мене відвідують)   | <u>wir werden besucht</u> (нас відвідують) |
| <u>du wirst besucht</u> (тебе відвідують)    | <u>ihr werdet besucht</u> (вас відвідують) |
| <u>er</u>                                    | <u>sie werden besucht</u> (їх відвідують)  |
| <u>sie wird besucht</u> (її, ... відвідують) | <u>Sie werden besucht</u> (Вас відвідують) |
| <u>es</u>                                    |                                            |

Der Brief **wird von mir geschrieben**. (Лист пишеться мною).

### **ІМПЕРФЕКТ ПАСИВУ ДІЇ (IMPERFEKT VORGANGSPASSIV)**

(простий минулий час пасиву дії)

**Імперфект Пасиву дії** утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у **Імперфект Активі + Партицип II** основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                              |                                           |
|----------------------------------------------|-------------------------------------------|
| <u>ich wurde besucht</u> (мене відвідали)    | <u>wir wurden besucht</u> (нас відвідали) |
| <u>du wurdest besucht</u> (тебе відвідали)   | <u>ihr wurdet besucht</u> (вас відвідали) |
| <u>er</u>                                    | <u>sie wurden besucht</u> (їх відвідали)  |
| <u>sie wurde besucht</u> (її, ... відвідали) | <u>Sie wurden besucht</u> (Вас відвідали) |
| <u>es</u>                                    |                                           |

Der Brief **wurde von mir geschrieben**. (Лист був написаний мною).

### **ПЕРФЕКТ ПАСИВУ ДІЇ (PERFEKT VORGANGSPASSIV)**

(складний минулий час пасиву дії)

**Перфект Пасиву дії** утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у **Перфект Активі + Партицип II** основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                                |                                                |
|------------------------------------------------|------------------------------------------------|
| <u>ich bin besucht worden</u> (мене відвідали) | <u>wir sind besucht worden</u> (нас відвідали) |
|------------------------------------------------|------------------------------------------------|

|                                                   |                                                |
|---------------------------------------------------|------------------------------------------------|
| <u>du bist besucht worden</u> (тебе відвідали)    | <u>ihr seid besucht worden</u> (вас відвідали) |
| <u>er</u>                                         | <u>sie sind besucht worden</u> (їх відвідали)  |
| <u>sie ist besucht worden</u> (її, ... відвідали) | <u>Sie sind besucht worden</u> (Вас відвідали) |
| <u>es</u>                                         |                                                |

Der Brief **ist von mir geschrieben worden**. (Лист був написаний мною).

## ПЛЮСКВАМПЕРФЕКТ ПАСИВУ ДІЇ (PLUSQUAMPERFEKT VORGANGSPASSIV)

(давноминулий час пасиву дії)

Плюсквамперфект Пасиву дії утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у Плюсквамперфект Активі + Партицип II основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                                   |                                                 |
|---------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <u>ich war besucht worden</u> (мене відвідали)    | <u>wir waren besucht worden</u> (нас відвідали) |
| <u>du warst besucht worden</u> (тебе відвідали)   | <u>ihr wart besucht worden</u> (вас відвідали)  |
| <u>er</u>                                         | <u>sie waren besucht worden</u> (їх відвідали)  |
| <u>sie war besucht worden</u> (її, ... відвідали) | <u>Sie waren besucht worden</u> (Вас відвідали) |
| <u>es</u>                                         |                                                 |

Der Brief **war von mir geschrieben worden**. (Лист був написаний мною).

## ФУТУРУМ І ПАСИВУ ДІЇ (FUTURUM I VORGANGSPASSIV)

(майбутній час пасиву дії)

Футурум І Пасиву дії утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у Футурумі І Активі + Партицип II основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                                     |                                                   |
|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| <u>ich werde besucht werden</u> (мене відвідають)   | <u>wir werden besucht werden</u> (нас відвідають) |
| <u>du wirst besucht werden</u> (тебе відвідають)    | <u>ihr werdet besucht werden</u> (вас відвідають) |
| <u>er</u>                                           | <u>sie werden besucht werden</u> (їх відвідають)  |
| <u>sie wird besucht werden</u> (її, ... відвідають) | <u>Sie werden besucht werden</u> (Вас відвідають) |
| <u>es</u>                                           |                                                   |

Der Brief **wird von mir geschrieben werden**. (Лист буде написаний мною).

## ПАСИВ СТАНУ (DAS ZUSTANDSPASSIV)

**Пасив стану** утворюється від **перехідних** дієслів і означає **стан**, який виник в результаті певної **закінченої дії**. Він має такі ж самі часові форми, як і пасив дії.

## УТВОРЕННЯ ПАСИВУ СТАНУ (DIE BILDUNG DES ZUSTANDSPASSIVS)

**Пасив стану** утворюється за допомогою допоміжного дієслова **sein** у **відповідній часовій формі** + **Партицип II** основного дієслова, *наприклад*:

|                                       |                                                                             |
|---------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| <b>Präsens Zustandspassiv</b>         | Der Artikel <b>ist veröffentlicht</b> . (Стаття опублікована).              |
| <b>Imperfekt Zustandspassiv</b>       | Der Artikel <b>war veröffentlicht</b> . (Стаття була опублікована).         |
| <b>Perfekt Zustandspassiv</b>         | Der Artikel <b>ist veröffentlicht gewesen</b> (Стаття була опублікована).   |
| <b>Plusquamperfekt Zustandspassiv</b> | Der Artikel <b>war veröffentlicht gewesen</b> . (Стаття була опублікована). |
| <b>Futurum I Zustandspassiv</b>       | Der Artikel <b>wird veröffentlicht sein</b> . (Стаття була опублікована).   |
| <b>Інфінітив I пасиву стану</b>       | <b>veröffentlicht sein</b> (бути опублікованим).                            |

## ІНФІНІТИВ I ПАСИВ (INFINITIV I PASSIV)

**Інфінітив I Пасив** утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** в **Інфінітиві** + **Партицип II** основного дієслова, *наприклад*: **gefragt werden** (бути опитаним).

## ІНФІНІТИВ I ПАСИВ З МОДАЛЬНИМ ДІЄСЛОВОМ (INFINITIV I PASSIV MIT MODALVERB)

**Інфінітив I Пасив з модальним дієсловом** утворюється за допомогою **модального дієслова** (у Презенс або Імперфект Активі) + **Інфінітив I Пасив** основного дієслова, *наприклад*: Das Vieh **muss gefüttert werden**. (Худобу слід нагодувати).

## СПОСІБ ДІЄСЛОВА (DER MODUS DES VERBS)

У німецькій мові розрізняють **три способи** дієслова:

**Дійсний (der Indikativ)** – вживається для опису реальних подій і фактів.

**Умовний (der Konjunktiv)** – вживається для вираження нереального бажання, умови, можливості, порівняння.

**Наказовий (der Imperativ)** – вживається для вираження наказу, розпорядження, прохання.

## УМОВНИЙ СПОСІБ (DER KONJUNKTIV)

### ПРЕЗЕНС КОН'ЮНКТИВА (PRÄSENS KONJUNKTIV) (теперішній час кон'юнктива)

**Презенс Кон'юнктива** утворюється додаванням до основи дієслова суфікса **-e** + особові закінчення:

*Наприклад:*

|                                         |                                     |
|-----------------------------------------|-------------------------------------|
| <u>ich frage</u> (я б запитала)         | <u>wir fragen</u> (ми б запитали)   |
| <u>du fragest</u> (ти б запитав)        | <u>ihr fraget</u> (ви б запитали)   |
| <u>er</u>                               | <u>sie fragen</u> (вони б запитали) |
| <u>sie frage</u> (вона, ... б запитала) | <u>Sie fragen</u> (Ви б запитали)   |
| <u>es</u>                               |                                     |

**! Перша і третя особи однини мають нульове закінчення.**

**! Сильні дієслова** з кореневими голосними **а, о, и, au** у другій і третій особі однини не приймають умляут. **Сильні дієслова** з кореневою голосною **-е** не приймають зміну на **-і** або **-ie**:

*Наприклад:*

|                                      |                                  |
|--------------------------------------|----------------------------------|
| <u>ich fahre</u> (я б їхав)          | <u>wir fahren</u> (ми б їхали)   |
| <u>du fahrest</u> (ти б їхав)        | <u>ihr fahret</u> (ви б їхали)   |
| <u>er</u>                            | <u>sie fahren</u> (вони б їхали) |
| <u>sie fahre</u> (вона, ... б їхала) | <u>Sie fahren</u> (Ви б їхали)   |
| <u>es</u>                            |                                  |

|                                      |                                  |
|--------------------------------------|----------------------------------|
| <u>ich lese</u> (я б читала)         | <u>wir lesen</u> (ми б читали)   |
| <u>du lesest</u> (ти б читав)        | <u>ihr leset</u> (ви б читали)   |
| <u>er</u>                            | <u>sie lesen</u> (вони б читали) |
| <u>sie lese</u> (вона, ... б читала) | <u>Sie lesen</u> (Ви б читали)   |
| <u>es</u>                            |                                  |

Wenn ich nach Deutschland **fahre**! (Якби я поїхала до Німеччини!)

### ДОПОМІЖНІ ДІЄСЛОВА У ПРЕЗЕНС КОН'ЮНКТИВА (DIE HILFSVERBEN IM PRÄSENS KONJUNKTIV)

**haben - habe** (мати – мав би)    **sein - sei** (бути – був би)    **werden - werde** (ставати - став би)

ich habe    sei    werde            wir    haben    seien    werden

du habest   seiest   werdest            ihr    habet    seiet    werdet

er                                            sie    haben    seien    werden

sie habe    sei    werde            Sie    haben    seien    werden

es

### МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА У ПРЕЗЕНС КОН'ЮНКТИВА (DIE MODALVERBEN IM PRÄSENS KONJUNKTIV)

**wollen - wolle** (хотіти – хотів би)

**mögen - möge** (любити, бажати – бажав би)

ich wolle    möge                                    wir wollen    mögen

du wollest   mögest                                    ihr wollet    möget

er                                            sie wollen    mögen

sie wolle    möge                                    Sie wollen    mögen

es

**müssen – müsse** (мусіти – мусів би)

**sollen - solle** (бути повинним – повинен би)

ich müsse    solle                                    wir müssen    sollen

|                   |                |                   |               |
|-------------------|----------------|-------------------|---------------|
| <u>du müssest</u> | <u>sollest</u> | <u>ihr müsset</u> | <u>sollet</u> |
| <u>er</u>         |                | <u>sie müssen</u> | <u>sollen</u> |
| <u>sie müsse</u>  | <u>solle</u>   | <u>Sie müssen</u> | <u>sollen</u> |
| <u>es</u>         |                |                   |               |

| <b>können - könne</b> (могти – зміг би) |                | <b>dürfen - dürfe</b> (дозволяти – дозволив би) |               |
|-----------------------------------------|----------------|-------------------------------------------------|---------------|
| <u>ich könne</u>                        | <u>dürfe</u>   | <u>wir können</u>                               | <u>dürfen</u> |
| <u>du könntest</u>                      | <u>dürfest</u> | <u>ihr könntet</u>                              | <u>dürfet</u> |
| <u>er</u>                               |                | <u>sie können</u>                               | <u>dürfen</u> |
| <u>sie könne</u>                        | <u>dürfe</u>   | <u>Sie können</u>                               | <u>dürfen</u> |
| <u>es</u>                               |                |                                                 |               |

Wenn ich Schie laufen **könne**! (Якби я зміг кататися на лижах!)

**! Модальні дієслова у Презенс Кон'юнктива не втрачають умляут.**

## ІМПЕРФЕКТ КОН'ЮНКТИВА (IMPERFEKT KONJUNKTIV) (простий минулий час кон'юнктива)

**Імперфект Кон'юнктива слабких дієслів утворюється додаванням до основи дієслова суфікса **-te** або **-ete** та особових закінчень.**

*Наприклад:*

|                                          |                                      |
|------------------------------------------|--------------------------------------|
| <u>ich fragte</u> (я б запитала)         | <u>wir fragten</u> (ми б запитали)   |
| <u>du fragtest</u> (ти б запитав)        | <u>ihr fragtet</u> (ви б запитали)   |
| <u>er</u>                                | <u>sie fragten</u> (вони б запитали) |
| <u>sie fragte</u> (вона, ... б запитала) | <u>Sie fragten</u> (Ви б запитали)   |
| <u>es</u>                                |                                      |

**! Перша і третя особи однини мають нульове закінчення.**

**Сильні дієслова утворюють Імперфект Кон'юнктива за допомогою другої форми із зміненним кореневим голосним + кон'юнктивний суфікс **-e** та особові закінчення. Кореневі голосні а, о, u і модальні дієслова (крім **sollen, wollen**) приймають умляут в усіх особах.**

Наприклад: fahren - führe

|                                      |                                  |
|--------------------------------------|----------------------------------|
| <u>ich führe</u> (я б їхав)          | <u>wir führen</u> (ми б їхали)   |
| <u>du fährst</u> (ти б їхав)         | <u>ihr fahrt</u> (ви б їхали)    |
| <u>er</u>                            | <u>sie führen</u> (вони б їхали) |
| <u>sie führe</u> (вона, ... б їхала) | <u>Sie führen</u> (Ви б їхали)   |
| <u>es</u>                            |                                  |

Wenn ich nach Deutschland **führe**! (Якби я поїхала до Німеччини!)

### ДОПОМІЖНІ ДІЄСЛОВА У ІМПЕРФЕКТ КОН'ЮНКТИВА (DIE HILFSVERBEN IM IMPERFEKT KONJUNKTIV)

**haben-hätte** (мати – мав би)    **sein-wäre** (бути – був би)    **werden-würde** (ставати – став би)

ich hätte wäre würde wir hätten wären würden

du hättest wärest würdest ihr hättet wäret würdet

er sie hättet wären würden

sie hätte wäre würde Sie hätten wären würden

es

### МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА У ІМПЕРФЕКТ КОН'ЮНКТИВА (DIE MODALVERBEN IM IMPERFEKT KONJUNKTIV)

**wollen - wollte** (хотіти – хотів би)

**mögen - möchte** (любити, бажати – бажав би)

ich wollte möchte wir wollten möchten

du wolltest möchtest ihr wolltet möchtet

er sie wollten möchten

sie wollte möchte Sie wollten möchten

es

**müssen – müsste** (мусіти – мусів би)

**sollen - sollte** (бути повинним – повинен би)

|                             |                            |
|-----------------------------|----------------------------|
| <u>ich müsste sollte</u>    | <u>wir müssten sollten</u> |
| <u>du müsstest solltest</u> | <u>ihr müsstet solltet</u> |
| <u>er</u>                   | <u>sie müssten sollten</u> |
| <u>sie müsste sollte</u>    | <u>Sie müssten sollten</u> |
| <u>es</u>                   |                            |

**können - könnte** (могти – зміг би)

**dürfen - dürfte** (дозволяти – дозволив би)

|                             |                            |
|-----------------------------|----------------------------|
| <u>ich könnte dürfte</u>    | <u>wir könnten dürften</u> |
| <u>du könntest dürftest</u> | <u>ihr könntet dürftet</u> |
| <u>er</u>                   | <u>sie könnten dürften</u> |
| <u>sie könnte dürfte</u>    | <u>Sie könnten dürften</u> |
| <u>es</u>                   |                            |

Wenn ich Schie laufen **könnte**! (Якби я зміг кататися на лижах!)

## ПЕРФЕКТ КОН'ЮНКТИВА (PERFEKT KONJUNKTIV)

(складний минулий час кон'юнктива)

Перфект Кон'юнктива утворюється за допомогою допоміжних дієслів **haben** і **sein** у Презенс Кон'юнктива + Партицип II основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                              |                                          |
|----------------------------------------------|------------------------------------------|
| <u>ich habe gelesen (я б читав)</u>          | <u>wir haben gelesen (ми б читали)</u>   |
| <u>du habest gelesen (ти б читав)</u>        | <u>ihr habet gelesen (ви б читали)</u>   |
| <u>er</u>                                    | <u>sie haben gelesen (вони б читали)</u> |
| <u>sie habe gelesen (вона, ... б читала)</u> | <u>Sie haben gelesen (Ви б читали)</u>   |
| <u>es</u>                                    |                                          |

Wenn ich früher dieses Buch **gelesen habe**! (Якби я раніше прочитав цю книгу!)

|                                              |                                           |
|----------------------------------------------|-------------------------------------------|
| <u>ich sei gegangen (я б ходив)</u>          | <u>wir seien gegangen (ми б ходили)</u>   |
| <u>du seiest gegangen (ти б ходив)</u>       | <u>ihr seiet gegangen (ви б ходили)</u>   |
| <u>er</u>                                    | <u>sie seien gegangen (вони б ходили)</u> |
| <u>sie sei gegangen (вона, ... б ходила)</u> | <u>Sie seien gegangen (Ви б ходили)</u>   |
| <u>es</u>                                    |                                           |

Wenn ich besser **geschwommen sei!** (Якби я краще проплавав!)

## ПЛЮСКВАМПЕРФЕКТ КОН'ЮНКТИВА (PLUSQUAMPERFEKT KONJUNKTIV)

(давноминулий час кон'юнктива)

Плюсквамперфект Кон'юнктива утворюється за допомогою допоміжних дієслів **haben** і **sein** у Імперфект Кон'юнктива + Партицип II основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                               |                                           |
|-----------------------------------------------|-------------------------------------------|
| <u>ich hätte gelesen</u> (я б читав)          | <u>wir hätten gelesen</u> (ми б читали)   |
| <u>du hättest gelesen</u> (ти б читав)        | <u>ihr hättet gelesen</u> (ви б читали)   |
| <u>er</u>                                     | <u>sie hätten gelesen</u> (вони б читали) |
| <u>sie hätte gelesen</u> (вона, ... б читала) | <u>Sie hätten gelesen</u> (Ви б читали)   |
| <u>es</u>                                     |                                           |

Wenn ich früher dieses Buch **gelesen hätte!** (Якби я раніше прочитав цю книгу!)

|                                               |                                           |
|-----------------------------------------------|-------------------------------------------|
| <u>ich wäre gegangen</u> (я б ходив)          | <u>wir wären gegangen</u> (ми б ходили)   |
| <u>du wärest gegangen</u> (ти б ходив)        | <u>ihr wäret gegangen</u> (ви б ходили)   |
| <u>er</u>                                     | <u>sie wären gegangen</u> (вони б ходили) |
| <u>sie wäre gegangen</u> (вона, ... б ходила) | <u>Sie wären gegangen</u> (Ви б ходили)   |
| <u>es</u>                                     |                                           |

Wenn ich besser **geschwommen wäre!** (Якби я краще проплавав!)

## ФУТУРУМ І КОН'ЮНКТИВА (FUTURUM KONJUNKTIV)

(майбутній час I кон'юнктива)

Футурум I Кон'юнктива утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у Презенсі Кон'юнктива + Інфінітив I основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                        |                                         |
|----------------------------------------|-----------------------------------------|
| <u>ich werde malen</u> (я б малював)   | <u>wir werden malen</u> (ми б малювали) |
| <u>du werdest malen</u> (ти б малював) | <u>ihr werdet malen</u> (ви б малювали) |

er sie werden malen (вони б малювали)  
sie werde malen (вона, ... б малювала) Sie werden malen (Ви б малювали)  
es

Wenn ich besser **lernen werde!** (Якби я краще вчилася!)

## ФУТУРУМ II КОН'ЮНКТИВА (FUTURUM KONJUNKTIV) (майбутній час II кон'юнктива)

Футурум II Кон'юнктива утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у Презенсі Кон'юнктива + Інфінітив II основного дієслова.

*Наприклад:*

ich werde gemalt haben (sein) (я б малював)  
du werdest gemalt haben (sein) (ти б малював)  
er  
sie werde gemalt haben (sein) (вона, ... б малювала)  
es

wir werden gemalt haben (sein) (ми б малювали)  
ihr werdet gemalt haben (sein) (ви б малювали)  
sie werden gemalt haben (sein) (вони б малювали)  
Sie werden gemalt haben (sein) (Ви б малювали)

Wir **werden** dieses Bild **gemalt haben**. (Ми б намалювали цю картину).

**! Футурум II вживається дуже рідко.**

## КОНДИЦІОНАЛІС (KONDITIONALIS)

### КОНДИЦІОНАЛІС I (KONDITIONALIS I)

Кондиціоналіс I утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у Імперфекті Кон'юнктива + Інфінітив I основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                               |                                           |
|-----------------------------------------------|-------------------------------------------|
| <u>ich würde malen</u> (я б малював)          | <u>wir würden malen</u> (ми б малювали)   |
| <u>du würdest malen</u> (ти б малював)        | <u>ihr würdet malen</u> (ви б малювали)   |
| <u>er</u>                                     | <u>sie würden malen</u> (вони б малювали) |
| <u>sie würde malen</u> (вона, ... б малювала) | <u>Sie würden malen</u> (Ви б малювати)   |
| <u>es</u>                                     |                                           |

Ich **würde** dir gern **helfen**. (Я б тобі охоче допомогла).

## КОНДИЦІОНАЛІС II (KONDITIONALIS II)

Кондиціоналіс II утворюється за допомогою допоміжного дієслова **werden** у Імперфекті Кон'юнктива + Інфінітив II основного дієслова.

*Наприклад:*

|                                                             |
|-------------------------------------------------------------|
| <u>ich würde gemalt haben (sein)</u> (я б малював)          |
| <u>du würdest gemalt haben (sein)</u> (ти б малював)        |
| <u>er</u>                                                   |
| <u>sie würde gemalt haben (sein)</u> (вона, ... б малювала) |
| <u>es</u>                                                   |

|                                                         |
|---------------------------------------------------------|
| <u>wir würden gemalt haben (sein)</u> (ми б малювали)   |
| <u>ihr würdet gemalt haben (sein)</u> (ви б малювали)   |
| <u>sie würden gemalt haben (sein)</u> (вони б малювали) |
| <u>Sie würden gemalt haben (sein)</u> (Ви б малювали)   |

Ich **würde** dir gern **geholfen haben**. (Я б тобі охоче допомогла).

## ВЖИВАННЯ КОН'ЮНКТИВА (DER GEBRAUCH DES KONJUNKTIVS)

### I. Презенс Кон'юнктива вживається:

1. У вказівках, інструкціях рекомендаціях. Часто використовується із неозначеним займенником **man**. На українську мову перекладається зі словами **треба, нехай, слід**.

Man **spreche** leiser. (Слід говорити тихше).

**2. Для вираження припущення.**

Gegeben **sei** das Dreieck ABC. (Нехай буде заданою величиною трикутник ABC).

**3. У лозунгах.**

**Koste**, was es **wolle**. (Скільки б не коштувало).

**4. У реченнях типу: es sei betont (слід підкреслити), es sei gesagt (слід сказати).**

**II. Імперфект, Плюсquamперфект Кон'юнктива і Кондиціоналіс вживаються:**

1. Для вираження **нездійсненого бажання, нереальної умови, можливості**, що відносяться до **теперішнього (Imperfekt, Plusquamperfekt)** або **майбутнього (Konditionalis)** часу.

**Wäre** es Winter, **würden** wir Schie laufen. (Була б зима, ми б каталися на лижах).

**2. У порівняльних реченнях зі сполучниками als, als ob, als wenn (наче, нібито).**

Sie sieht heute so aus, **als ob** sie krank **gewesen sei**. (Вона сьогодні виглядає так, нібито була хвора).

**НЕПРЯМА МОВА (DIE INDIREKTE REDE)**

Для вираження **непрямої мови** вживаються здебільшого **часові форми Кон'юнктива**. *Наприклад:* Sie sagt, sie habe keine Laune. (Вона каже, що не має настрою).

Непряму мову можна також передавати за допомогою підрядних додаткових речень (див. стор. 71).

Sie sagt, **dass** sie keine Laune **hat**. (Вона каже, що не має настрою).

**ІМПЕРАТИВ (DER IMPERATIV)**

**(наказовий спосіб)**

**Наказовий спосіб у німецькій мові має чотири форми:**

**1. Друга особа однини (du) утворюється додаванням до основи дієслова**

Індикатива закінчення **-e**. Особовий займенник опускається. *Наприклад:* **Sage** ihm selbst!  
(Скажи йому сам!)

! Дієслова, що закінчуються на **-d, -t, -tm, -chn, -gn, -fn, -ig** не обов'язково повинні приймати закінчення **-e**.

! **Сильні дієслова** з кореневими голосними **а, о, u, au** втрачають умляут. *Наприклад: Fahre schneller!* (Їдь швидше!).

! **Сильні дієслова** з кореневим голосним **е** зберігають заміну **е → i, е → ie**, але втрачають закінчення **-е**. *Наприклад: Gib mir das Buch!* (Дай мені книжку!).

! **Відокремлювані префікси** у формах **наказового способу** відокремлюються. *Наприклад: Steh auf!* (Встань!).

2. **Друга особа множини (ihr)** утворюється додаванням до основи дієслова суфікса **-t**. Особовий займенник опускається. *Наприклад: Sagt richtig!* (Скажіть правильно!).

3. **Перша особа множини (wir)** утворюється додаванням до основи дієслова закінчення **-en**. Особовий займенник залишається. *Наприклад: Sagen wir* dieses Wort noch einmal! (Скажімо це слово ще раз!).

4. **Форма вічливого звертання (Sie)** утворюється додаванням до основи дієслова закінчення **-en**. Особовий займенник залишається. Часто використовується слово **bitte**. *Наприклад: Wiederholen Sie bitte* den Satz! (Повторіть будь ласка речення!).

#### ДОПОМІЖНІ ДІЄСЛОВА У ІМПЕРАТИВІ (DIE HILFSVERBEN IM IMPERATIV)

|               | I            | II            | III               | IV                      |
|---------------|--------------|---------------|-------------------|-------------------------|
| <u>haben</u>  | <u>habe</u>  | <u>habt</u>   | <u>haben wir</u>  | <u>haben Sie bitte</u>  |
| <u>sein</u>   | <u>sei</u>   | <u>seid</u>   | <u>seien wir</u>  | <u>seien Sie bitte</u>  |
| <u>werden</u> | <u>werde</u> | <u>werdet</u> | <u>werden wir</u> | <u>werden Sie bitte</u> |

#### НЕЗМІННІ ФОРМИ ДІЄСЛОВА (DIE UNVERÄNDERLICHEN FORMEN DES VERBS)

До незмінних форм дієслова відносять **Інфінітив I, II** та **Партицип I, II**.

#### ІНФІНІТИВ (DER INFINITIV)

**Інфінітив** – це неозначена форма дієслова.

**Інфінітив I** утворюється додаванням до основи дієслова суфікса **-(e)n**, *наприклад*: **machen** (робити), **sprechen** (говорити).

**Інфінітив II** утворюється додаванням до Інфінітива I дієслова **haben** або **sein** та **Партиципа II** основного дієслова, *наприклад*: **gemacht haben (sein)** (бути виконаним).

До Інфінітивних груп відносять **Інфінітив з часткою „zu”** та **Інфінітив без частки „zu”**.

**Інфінітив без частки „zu”** вживається:

1. Після **модальних** дієслів (див. стор. 34-35) + дієслово **lassen**

Ich **kann** diese Aufgabe **erfüllen**. (Я можу виконати це завдання).

2. Після дієслів: **lehren** (навчати), **lernen** (вчитися), **helfen** (допомагати), **heissen** (називати)

Ich **helfe** meiner Mutter **kochen**. (Я допомагаю своїй мамі готувати їжу).

3. Після дієслів, що позначають **рух**

Ich **gehe** in die Universität **studieren**. (Я їду в університет вчитися).

4. При утворенні майбутнього часу (**Futurum I**) дійсного способу активного стану (див. стор. 39) та **Кондиціоналіса I** (див. стор. 53)

Die Studenten **werden sich** morgen **erholen**. (Студенти відпочиватимуть завтра).

Ich **würde** dich **anrufen**. (Я б тобі зателефонував).

5. Після дієслів, що виражають **почуття**

Ich **sehe** das Mädchen **weinen**. (Я бачу дівчину плакати).

6. Якщо Інфінітив стоїть на початку речення і **виконує** роль **підмета**  
**Sprechen** ist silber, **schweigen** ist gold. (Говорити - срібло, мовчати - золото).

7. Після дієслів: **finden** (знаходити), **machen** (робити), **legen** (класти), **schicken** (відправляти)

Ich **fand** sie **schlafen**. (Я знайшла її спати).

**Інфінітив з часткою „zu”** вживається:

1. Після **всіх дієслів**, крім тих, що зазначені вище

Ich **vergass** meine Hausaufgabe **zu schreiben**. (Я забула написати своє домашнє завдання).

2. Після іменників, що виражають **абстрактні поняття**

Er hatte **den Wunsch** dich heute besuchen. (Він мав бажання тебе сьогодні відвідати).

3. Після деяких **прикметників**, вжитих як **предикатив**

Es ist nicht **möglich**, heute das **zu machen**. (Неможливо, сьогодні це зробити).

4. Після дієслів **haben** або **sein**, якщо йде мова про **можливість** або **необхідність** виконання дії

Wir **haben** den Text **zu übersetzen**. (Нам слід перекласти текст).

5. При **інфінітивних конструкціях**. Існують **три Інфінітивні конструкції**:

**(an)statt + zu + Infinitiv** (замість того, щоб), *наприклад*: **Anstatt** zu Hause **zu bleiben**, gehe ich spazieren (Замість того, щоб залишитися вдома, я йду гуляти); **ohne + zu + Infinitiv** (без того, щоб), *наприклад*: Ich übersetze den Text, **ohne** ins Wörterbuch **zu sehen**. (Я перекладаю текст, без того, щоб дивитися в словник); **um + zu + Infinitiv** (для того, щоб), *наприклад*: Ich besuche die Hochschule **um zu lernen**. (Я відвідаю інститут, щоб вчитися).

## ПАРТИЦИП I, II (PARTIZIP I, II)

(дієприкметник I, II)

**Партицип I** у німецькій мові утворюється додаванням до основи дієслова суфікса **-(e)nd(e)**, *наприклад*: der **lesende** Student (студент, який читає) або auf die Frage **antwortend** (відповідаючи на запитання).

**! Відокремлюючі** префікси у **Партиципі I** **не відокремлюються**, *наприклад*: **hingehend** (минаючи).

**! Частка zu** перед Партиципом I надає йому значення **необхідності** або **можливості** виконання дії і пасивний характер дії, *наприклад*: die **zu stellende** Frage (питання, що слід поставити, питання, що необхідно поставити, питання, що має бути поставленим і т.д.)

**Партицип II слабких дієслів** утворюється додаванням до основи дієслова префікса **-ge**, суфікса **-t** та дієприкметникового закінчення **-e**, *наприклад*: das **gemalte** Bild (намальована картина).

**Партицип II сильних дієслів** див. таблицю сильних та неправильних дієслів ззаді в словнику (остання колонка), *наприклад*: die **gelesene** Zeitung (прочитана газета).

**! Відокремлюючі** префікси у **Партиципі II** пишуться **разом** із дієсловом, *наприклад*: **zurückgekommen** (приходячи).

## ЗАПЕРЕЧЕННЯ (DIE NEGATION)

У німецькій мові використовуються **наступні види заперечень**:

|                                   |                                         |
|-----------------------------------|-----------------------------------------|
| <b>nein, nicht</b>                | ні; ні                                  |
| <b>nichts</b>                     | нічого, ніщо, нічому, нічим, ні про що  |
| <b>kein</b>                       | ані, жоден                              |
| <b>niemand</b>                    | ніхто                                   |
| <b>nie, niemals</b>               | ніколи; ніколи                          |
| <b>nirgends, nirgendwo</b>        | ніде; ніде                              |
| <b>nirgendwohin, nirgendwoher</b> | нікуди; анізвідки                       |
| <b>keinesfalls, keineswegs</b>    | ні в якому разі, нітрохи; ніяк, аж ніяк |
| <b>weder ... noch</b>             | ані ... ані                             |

! В одному реченні може вживатися **тільки одне заперечення**, *наприклад*: Sie hat **nichts** getan. (Вона не зробила нічого).

! Заперечення **nein** не входить до складу речення і відокремлюється комою, *наприклад*: – Kennst du dieses Mädchen? – **Nein**, ich kenne sie **nicht**.

Вживання заперечних займенників **nicht** та **kein** див. стор. 32.

## ПРИЙМЕННИК (DIE PRÄPOSITION)

**Прийменники** в німецькій мові вимагають після себе **певний відмінок, яким вони керують**. Тому вони чітко розділяються на **чотири групи** (див. відмінювання артикля стор. 9-10):

### Прийменники, що керують родовим відмінком (*die Genitivpräpositionen*)

|                                           |                                                                                          |
|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>anstatt, statt</b><br>(замість)        | <b>Anstatt</b> des Unterrichts gehe ich in die Stadt.<br>(Замість занять я їду в місто). |
| <b>ausserhalb</b><br>(зовні, поза)        | <b>Ausserhalb</b> der Stadt ist eine Tankstelle.<br>(Поза містом є бензопункт).          |
| <b>innerhalb</b><br>(усередині, протягом) | <b>Innerhalb</b> des Hauses sind viele Zimmer.<br>(Усередині дома є багато кімнат).      |
| <b>diesseits</b>                          | <b>Diesseits</b> des Flusses befindet sich der Strand.                                   |

|                            |                                                                             |
|----------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| (по цей бік)               | (По цей бік вулиці знаходиться пляж).                                       |
| <b>jenseits</b>            | <b>Jenseits</b> des Dorfes ist ein grosser Wald.                            |
| (по той бік)               | (По той бік села є великий ліс).                                            |
| <b>infolge</b>             | Viele Verletzten waren <b>infolge</b> des Krieges.                          |
| (внаслідок)                | (Багато пошкоджених було внаслідок війни).                                  |
| <b>inmitten</b>            | <b>Inmitten</b> der Studenten waren auch die Beststudenten.                 |
| (серед, посеред)           | (Серед студентів були також відмінники).                                    |
| <b>mittels</b>             | Der Dieb öffnete das Schloss zum Kassenraum <b>mittels</b> eines Drahtes.   |
| (за допомогою, шляхом)     | (Злодій відкрив замок до касового залу за допомогою дроту).                 |
| <b>laut</b>                | Der Prinzessin soll es <b>laut</b> eines ärztlichen Kommuniquees gut gehen. |
| (згідно з)                 | (Принцесі повинно бути добре згідно з лікарським комюніке).                 |
| <b>trotz, ungeachtet</b>   | <b>Trotz</b> des starken Strassenlärms schlief ich sofort ein.              |
| (незважаючи на)            | (Незважаючи на сильний вуличний шум я відразу заснув).                      |
| <b>unweit</b>              | <b>Unweit</b> der Haltestelle ist ein Parkplatz.                            |
| (неподалік від)            | (Неподалік від зупинки є автостоянка).                                      |
| <b>während</b>             | <b>Während</b> des Winters fliegen die Vögel in die wärmen Länder.          |
| (під час, в той час, коли) | (Під час зими летять птахи в теплі країни).                                 |
| <b>wegen</b>               | <b>Wegen</b> seines Bauchs verzichtete Fritz auf ein drittes Stück Kuchen.  |
| (через, заради)            | (Через свій живіт відмовився Фрітц від третього шматка тістечка).           |

### Прийменники, що керують давальним відмінком (die Dativpräpositionen)

|                               |                                                                        |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| <b>aus</b>                    | <b>Aus</b> dem Haus hört man laute Klänge.                             |
| ((і)з, по)                    | (Із дому чути голосні звуки).                                          |
| <b>ausser</b>                 | Alle verstanden die Aufgabe <b>ausser</b> mir.                         |
| (крім, поза)                  | (Всі зрозуміли завдання окрім мене).                                   |
| <b>bei</b>                    | <b>Bei</b> den Eltern wohne jetzt ich.                                 |
| (у, під, біля, при)           | (У батьків живу зараз я).                                              |
| <b>entgegen</b>               | Der Student soll diese Arbeit <b>entgegen</b> seinem Wunsch erfüllen). |
| (всупереч, проти)             | (Студент повинен всупереч своєму бажанню цю роботу виконати).          |
| <b>gegenüber</b>              | Die Bank befindet sich der Schule <b>gegenüber</b> .                   |
| (напроти, відносно, стосовно) | (Банк знаходиться напроти школи).                                      |
| <b>mit</b>                    | Ich besuchte Berlin <b>mit</b> meiner Mutter.                          |

|                                       |                                                         |
|---------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| (з, на транспорті)                    | (Я відвідала Берлін зі своєю мамою).                    |
| <b>nach</b>                           | <b>Nach</b> dem Unterricht gehe ich in die Sportschule. |
| (після, у, на, по,<br>згідно з через) | (Після заняття я йду до спортивної школи).              |
| <b>seit</b>                           | <b>Seit</b> der Kindheit träumte ich über das Rad.      |
| (з(часу), вже)                        | (Вже з дитинства мріяв я про велосипед).                |
| <b>von</b>                            | Er spricht immer <b>von</b> seinem Problem.             |
| (про, від, з, із, в)                  | (Він говорить завжди про свою проблему).                |
| <b>zu</b>                             | Diese Ohrringe gehören <b>zu</b> diesem Ring.           |
| (до, на, для, по)                     | (Ці сережки належать до цього кільця).                  |

### Прийменники, що керують знахідним відмінком (die Akkusativpräpositionen)

|                                                                  |                                               |
|------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| <b>bis</b>                                                       | Die Kinder liefen <b>bis</b> den Zaun.        |
| (до (інколи з <b>zu</b> ))                                       | (Діти біжали до огорожі).                     |
| <b>durch</b>                                                     | Die Touristen bummeln <b>durch</b> die Stadt. |
| (через, по, завдяки,<br>за допомогою, крізь)                     | (Туристи гуляють по місту).                   |
| <b>entlang</b>                                                   | Die Strasse <b>entlang</b> wachsen die Bäume. |
| (уздовж)                                                         | (Уздовж вулиці ростуть дерева).               |
| <b>gegen</b>                                                     | Ich bin <b>gegen</b> deine Meinung.           |
| (проти, від, майже, біля,<br>близько (стосовно часу<br>і чисел)) | (Я проти твоєї думки).                        |
| <b>ohne</b>                                                      | Er übersetzt den Text <b>ohne</b> Wörterbuch. |
| (без)                                                            | (Він перекладає текст без словника).          |
| <b>für</b>                                                       | <b>Für</b> das Auto bekam ich wenig Geld.     |
| (за, для, на)                                                    | (За автомобіль отримав я мало грошей).        |
| <b>um</b>                                                        | Die Kinder tanzten <b>um</b> die Tanne.       |
| (навколо, на, за,<br>о (про час))                                | (Діти танцювали навколо ялинки).              |
| <b>wider</b>                                                     | <b>Wider</b> meinen Wunsch tat er das.        |
| (проти, всупереч)                                                | (Всупереч моєму бажанню він це зробив).       |

## Прийменники, що керують давальним знахідним відмінками разом (die Dativ-und Akkusativpräpositionen)

У цьому випадку важко визначити, до якого відмінка належить певний прийменник.  
Тут необхідно взяти до уваги питання відмінків:

### **Dativ    wo? wann?**

(Давальний відмінок де?, коли?)

### **Akkusativ    wohin?**

(Знахідний відмінок куди?)

|                                                                |                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>an</b><br>(на (вертикальній<br>поверхні), у, за, до)        | <b>An</b> der Wand hängt das Bild.<br>(На стіні висить картина).                                                |
| <b>auf</b><br>(на (горизонтальній<br>поверхні), у, по, до, за) | <b>Auf</b> dem Tisch liegen die Hefte.<br>(На столі лежать зошити).                                             |
| <b>hinter</b><br>(за, позаду)                                  | <b>Hinter</b> dem Gebäude stehen die Autos.<br>(За будівлею стоять автомобілі).                                 |
| <b>in</b><br>(у, до, на, по, через)                            | <b>In</b> den Dörfern entwickelt sich die Landwirtschaft.<br>(У селах розвинуто сільське господарство).         |
| <b>neben</b><br>(біля, пору, поряд)                            | Er steht jetzt <b>neben</b> mir.<br>(Він стоїть тепер біля мене).                                               |
| <b>über</b><br>(над, по, через, більше,<br>про)                | <b>Über</b> dem Esstisch hängt eine Lampe.<br>(Над їдальним столом висить лампа).                               |
| <b>unter</b><br>(під, серед, (по)між, за)                      | <b>Unter</b> dem Tisch ist ein Teppich.<br>(Під столом є килим).                                                |
| <b>vor</b><br>(перед, до, тому, від, без)                      | <b>Vor</b> die Hochschule stellen die Menschen ihre Wagen.<br>(Перед інститутом ставлять люди свої автомобілі). |
| <b>zwischen</b><br>((по)між, серед)                            | <b>Zwischen</b> den Nationen soll man das Verständnis sein.<br>(Між націями повинно бути порозуміння).          |

## ПРОСТЕ РЕЧЕННЯ (DER EINFACHE SATZ)

Просте німецьке речення може бути трьох видів: розповідне (der Aussagesatz),  
питальне (der Fragesatz) і спонукальне (der Aufforderungsatz).

## Будова розповідного речення (der Bau des Aussagesatzes)

### Розповідне речення з прямим порядком слів:

Ich **lese** das Buch. (Я читаю книжку).

Ich **will** das Buch **lesen**. (Я хочу читати книжку).

### Розповідне речення зі зворотним порядком слів:

Das Buch **lese** ich. (Я читаю книжку).

Das Buch **will** ich **lesen**. (Я хочу читати книжку).

! Дієслово в простому німецькому реченні повинно стояти на другому місці. Якщо воно складне, то спочатку **відмінювана** частина, а потім **невідмінювана** (Infinitiv, Partizip II).

## Будова питального речення (der Bau des Fragesatzes)

Питальні речення бувають із питальним словом і без питального слова.

Anna **spricht** gut Deutsch. (Анна говорить добре німецькою мовою).

### Питальні речення із питальним словом:

**Wer** spricht gut Deutsch? (Хто говорить добре німецькою мовою?)

**Welche Sprache** spricht Anna gut? (Якою мовою говорить Анна добре?)

**Wie** spricht Anna Deutsch? (Як говорить Анна німецькою мовою?)

### Питальне речення без питального слова:

**Spricht** Anna gut Deutsch? (Говорить Анна добре німецькою мовою?)

! У питальних реченнях **без питального слова** питаємо дієсловом.

Ulrich **kann** schön **malen**. (Ульріх може гарно малювати).

### Питальні речення із питальним словом:

**Wer** kann schön malen? (Хто може гарно малювати?)

**Was** kann Ulrich schön? (Що може Ульріх гарно?)

**Wie** kann Ulrich malen? (Як може Ульріх малювати?)

**Питальне речення без питального слова:**

**Kann** Ulrich schön **malen**? (Може Ульріх гарно малювати?)

## ПИТАЛЬНІ СЛОВА (DIE FRAGEWÖRTER)

**wer?** (хто?)

**was?** (що?)

**wessen?** (чий, чия, чіє?)

**wem?** (кому, чому?)

**wen?** (кого?)

**wo?** (де?)

**wohin?** (куди?)

**woher?** (звідки?)

**wann?** (коли?)

**seit wann?** (з якого часу?)

**bis wann?** (до якого часу?)

**wie lange?** (як довго?)

**wie oft?** (як часто?)

**welcher? welche? welches? welche?** (який, яка, яке, які?)

**wozu?** (для чого?)

**zu welchem Zweck?** (з якою метою?)

**warum?** (чому?)

**weswegen?** (через що?)

**wie?** (як?)

**auf welche Art?** (яким чином?)

**auf welche Weise?** (яким способом?)

**aus welchem Grunde?** (з якої причини?)

**unter welcher Bedingung?** (за якої умови?)

**wieviel** (скільки?)

**was für ein?** (що за (один)?)

**weshalb?** (чому, навіщо?)

**Будова спонукального речення**

**(der Bau des Aufforderungssatzes)**

**Lies** den Text! (Читай текст!)

! Усі форми дієслова у наказовому способі див. у темі **Imperativ** (наказовий спосіб)  
стор. 59-60.

## СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ (DER ZUSAMMENGESetzte SATZ)

Складні речення в німецькій мові розподіляються на два види: складносурядні (**die Satzreihe**) та складнопірядні (**das Satzgefüge**).

## СКЛАДНОСУРЯДНЕ РЕЧЕННЯ (DIE SATZREIHE)

Складносурядне речення складається з двох або більше простих речень, які можуть бути об'єднані **сполучниками сурядності**. Порядок слів у складносурядному реченні, такий же самий, як і в простому німецькому реченні (див. стор. 67). *Наприклад:* Peter spielt Tennis, er ist Torwart in der Fussballmannschaft, er rudert im Klub, **und** er hat trotzdem einen fantastischen Notendurchschnitt. (Петро грає в теніс, він воротар у футбольній команді, він веслує в клубі, і незважаючи на це він має фантастичний середній бал оцінок).

## СПОЛУЧНИКИ СУРЯДНОСТІ (DIE KONJUNKTIONEN DER SATZREIHE)

|                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>und</b><br>(і, а)                                                           | Es regnet den ganzen Tag <b>und</b> wir sitzen zu Hause.<br>(Весь день іде дощ і ми сидимо вдома).                                                                                                                                                        |
| <b>aber, sondern</b><br>(але)                                                  | Ich muss in den Sportsaal gehen, <b>aber</b> heute habe ich keine Zeit.<br>(Я мушу іти в спортзал, але сьогодні не маю часу).                                                                                                                             |
| <b>denn, daher,</b><br><b>darum, deswegen</b><br>(бо, тому що,<br>через те що) | Er ist nicht mehr ausgegangen, <b>denn</b> er war müde.<br>(Він більше не вийшов, бо був втомлений).<br>Er läuft gern Ski, <b>darum</b> legt er seinen Urlaub in den Winter.<br>(Він охоче катається на лижах, тому і уклав він свій відпочинок в зимку). |
| <b>oder</b><br>(або)                                                           | Am Abend gehen die Studenten ins Kino <b>oder</b> in die Disko.<br>(Ввечері студенти ідуть в кіно або на дискотеку).                                                                                                                                      |
| <b>allein</b><br>(але ж)                                                       | Wir sollen heute eine Party besuchen, <b>allein</b> wir haben noch viel zu tun.<br>(Ми повинні сьогодні відвідати вечірку, але ж ми маємо ще багато справ).                                                                                               |
| <b>ausserdem</b><br>(крім того)                                                | Er begrüßte sie, <b>ausserdem</b> er erkannte mich auch.<br>(Він привітав її, крім того, він впізнав мене також).                                                                                                                                         |
| <b>jedoch</b><br>(проте, однак,<br>все таки)                                   | Er wollte gern Maler werden, er hatte <b>jedoch</b> zu wenig Talent.<br>(Він хотів стати художником, проте він мав надто мало таланту).                                                                                                                   |
| <b>nämlich</b><br>((а саме)                                                    | Ich wiederhole meine Kenntnisse aus der deutschen Sprache, <b>nämlich</b> die Grammatik.<br>(Я повторюю свої знання з німецької мови, а саме граматику).                                                                                                  |
| <b>folglich</b>                                                                | In dem Geschäft hat man mich betrogen, <b>folglich</b> kaufe ich dort nicht mehr.                                                                                                                                                                         |

|                                    |                                                                                                                         |
|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| (отже, тому)                       | (У магазині мене обманули, тому я більше там не купуватиму).                                                            |
| <b>sowohl ..., als auch</b>        | Ich kann <b>sowohl</b> Deutsch, <b>als auch</b> Englisch fließend sprechen.                                             |
| (як ..., так і)                    | (Я можу як німецькою, так і англійською мовами вільно говорити).                                                        |
| <b>nicht nur ..., sondern auch</b> | An diesem Fernseher ist <b>nicht nur</b> der Lautsprecher kaputt, <b>sondern</b> er ist <b>auch</b> schwer zu bedienen. |
| (не тільки ..., а й)               | (У цьому телевізорі не тільки динаміка зіпсована, а й важко його обслуговувати).                                        |
| <b>weder ... noch</b>              | Sie hat <b>weder</b> Vater <b>noch</b> Mutter.                                                                          |
| (ні ... ні)                        | (Вона не має ні батька, ні матері).                                                                                     |
| <b>bald ..., bald</b>              | <b>Bald</b> ist die Patientin optimistisch, <b>bald</b> ist sie verzweifelt.                                            |
| (то ..., то, або ..., або)         | (То пацієнтка оптимістична, то вона сповнена відчаю).                                                                   |

**! Зворотний порядок** слів вживається у складносурядних реченнях зі сполучниками: **deshalb, darum, deswegen.**

## СКЛАДНОПІРЯДНЕ РЕЧЕННЯ (DAS SATZGEFÜGE)

**Складнопірядне речення** складається з **одного головного речення** та з **одного або кілька підрядних речень (die Nebensätze)**, які об'єднуються **сполучниками підрядності**. **Порядок слів** у складнопірядному реченні **зворотний**. **Дієслово** стоїть на **останньому** місці. *Наприклад:* Er schrieb an seine Tante, als er Geld **brauchte**. (Він звертався до тітки, якщо потребував гроші). Якщо він **складний**, то на **попередньому** місці стоїть його **незмінна частина**, а на **останньому** **змінна**. *Наприклад:* Ich weiss nicht, ob er dieses Buch **gelesen hat**. (Я не знаю, чи він читав цю книгу).

**! Відокремлювані префікси** у підрядному реченні **не відокремлюються**. *Наприклад:* Er fragte, ob ich um sieben Uhr **aufstehe**. (Він запитав, чи встану я о сьомій годині).

**! Головне речення** може мати **корелят** (співвідносне слово): **so, dann, dort, dorthin** тощо, що стоїть на початку або в кінці речення. *Наприклад:* Ich versteckte meine Katze **dort**, wo niemand es erwartet hatte. (Я сховав свою кішку там, де ніхто цього не чикав).

## ВИДИ ПІРЯДНИХ РЕЧЕНЬ (DIE ARTEN DER NEBENSÄTZE)

### Підрядні підметові речення (Subjektsätze)

Відповідають на питання: **wer?** (хто?) **was?** (що?)

З'єднуються сполучниками: **wer** (хто), **was** (що)

**Кореляти: das, es**

*Наприклад:* **Wer** im Alter ernten will, muss in der Jugend säen. (Хто вчиться змолodu, не зазнає на старість голоду). **Was** fällt mir schwer, mache ich nicht (Що дається мені важко, я не роблю).

### Підрядні присудкові речення (Prädikatsätze)

Відповідають на питання: **wer?** (хто?) **was?** (що?)

**Кореляти: was** (тим ... (ким))

*Наприклад:* Du bleibst, **was** du immer warst. (Ти залишаєшся тим, ким ти завжди був).

**! Рідко** вживається цей вид речення.

### Підрядні додаткові речення (Objektsätze)

Відповідають на питання **непрямих відмінків**.

З'єднуються сполучниками: **dass** (що), **ob** (чи)

**Кореляти: das, es**

*Наприклад:* Er sagt, **dass** ich heute ihn besuchen soll (Він каже, що я маю сьогодні його відвідати). Sie fragt, **ob** ich heute Zeit habe. (Вона питає, чи я маю сьогодні часу).

### Підрядні означальні речення (Attributsätze)

Відповідають на питання: **welcher?** (який?) **welche?** (яка?) **welches?** (яке?) **welche?** (які?) **was für ein?** (що за (один?)

З'єднуються сполучниками: **der** (який), **die** (яка), **das** (яке), **die** (які), **wecher** (який), **welche** (яка), **welches** (яке), **welche** (які) (в усіх відмінках з прийменниками і без них)

*Наприклад:* Das Auto, **welches** wir gekauft hatten, war sehr schön (Автомобіль, який ми купили, був дуже гарний).

### Підрядні речення часу (Temporalsätze)

Відповідають на питання: **wann?** (коли?) **seit wann?** (з якого часу?) **bis wann?** (до якого часу?) **wie oft?** (як часто?) **wie lange?** (як довго?)

З'єднуються **сполучниками**: **während** (поки, під час того як, коли), **solange** (поки), **seit(dem)** (з того часу як), **als** (коли), **wenn** (коли), **nachdem** (після того як), **sobald** (тільки-но), **bis** (поки, до того як), **bevor** (перед тим як)

*Наприклад:* **Während** er am Schreibtisch arbeitete, sah sie fern (Поки він працював за робочим столом, вона дивилася телевизор). **Solange** er studierte, war sie berufstätig (Поки він вчився, вона працювала по спеціальності). **Seitdem** ich in Hamburg bin, habe ich eine Erkältung (З того часу, як я у Гамбургу, я маю застуду). **Als** ich jung war, gab es noch keine Videogeräte (Коли я був молодим, ще не було відеоприладів). **Wenn** der Wecker klingelt, stehe ich sofort auf (Коли дзвенить будильник, я відразу встаю).

! Сполучник **als** вживається при **одноразовій** дії, а сполучник **wenn** при **багаторазовій**.

**Nachdem** er gefrühstückt hat, beginnt er zu arbeiten (Після того, як він поснідав, почав працювати). **Sobald** er eine Flasche ausgetrunken hat, öffnet er gleich eine neue (Тільки-но він випив одну пляшку, відкриває він негайно нову). **Bis** er aus Amsterdam anruft, bleibe ich im Büro (Поки він зателефонує із Амстердаму, я залишатимусь у бюро). **Bevor** die Semesterferien beginnen, muss sie eine Klausur schreiben (Перед тим, як розпочнуться семестрові канікули, мусить вона написати іспитову роботу).

! При **неодночасності дій** у головному і підрядному реченнях вживається **правило узгодження часів** див. стор. 75.

### Підрядні речення місця (Lokalsätze)

Відповідають на питання: **wo?** (де?) **wohin?** (куди?) **woher?** (звідки?)

З'єднуються **сполучниками**: **wo** (де), **wohin** (куди), **woher** (звідки)

**Кореляти**: **dort, dorthin, dorthier, dortwo, woher, soweit**

*Наприклад:* Ich arbeite dort, **wo** meine Mutter früher gearbeitet hat (Я працюю там, де раніше працювала моя мама). Sie geht dorthin, **wohin** sie will (Вона іде туди, куди хоче). Ich stamme von dort, **woher** er stammt (Я родом звідти, звідки і він).

### Підрядні речення причини (Kausalsätze)

Відповідають на питання: **warum?** (чому?) **weshalb?** (чому, навіщо?) **aus welchem Grunde?** (з якої причини?)

З'єднуються **сполучниками: da** (через те що, тому що), **weil** (через те що, тому що),  
**Кореляти: daher, darum, deshalb, deswegen, aus dem Grunde**

*Наприклад: Weil* die Temperatur so stark gestiegen ist, ist die Anlage zerstört worden (Через те, що температура так сильно піднялась, пристрій зломився). **Da** das Wetter schlecht gewesen war, gingen wir in den Wald nicht (Через те, що погода була погана, ми не пішли в ліс).

### Підрядні умовні речення (Konditionalsätze)

Відповідають на питання: **unter welcher Bedingung?** (за якої умови?) **in welchem Fall?** (у якому випадку?)

З'єднуються **сполучниками: wenn** (якщо, у випадку), **falls** (якщо, у випадку), **sofern** (оскільки, бо)

**Кореляти: so, dann**

*Наприклад: Wenn* diese Aussage richtig ist, ist er verloren (Якщо це висловлювання вірне, він програв). **Falls** sie dabei blieben, hättest du gar keine Chance (Якщо б вони при цьому залишилися, ти б не мав зовсім шансів). Ertranke meine Kätzchen nicht, **sofern** verlasse ich dich (Не втопи моє кошеня, бо я тебе залишу).

### Підрядні допустові речення (Konzessivsätze)

Відповідають на питання: **trotz welchen Umständen?** (через які обставини?)

З'єднуються **сполучниками: obwohl, obgleich, obschon, obzwar** (хоча), **trotzdem** (незважаючи на)

**Кореляти: dennoch, trotzdem, doch**

*Наприклад: Obwohl* er gern Ski läuft, fährt er diesen Winter nicht in Urlaub (Хоча він катається охоче на лижах, цієї зими він не поїде на відпочинок). **Trotzdem** wir keine Zeit hatten, gingen wir zu Party (Незважаючи на те, що ми не мали часу, ми пішли на вечірку).

### Підрядні наслідкові речення (Konsekutivsätze)

Відповідають на питання: **wie?** (як?) **mit welcher Folge?** (в наслідок чого?)

З'єднуються **сполучниками: so dass, als dass, dass** (так ..., що), **ohne dass** (без того щоб)

**Кореляти: so, zu**

*Наприклад:* Er fuhr rücksichtslos durch die Pfütze, **dass** er alle Umstehenden bespritzte (Він проїхав так жорстоко через калюжу, що оббрискав усіх оточуючих). Das Mädchen überquert die Strasse, **ohne dass** sie auf den Verkehr achtet (Дівчинка переходить вулицю, не звертаючи уваги на транспорт).

### Підрядні речення мети (Finalsätze)

Відповідають на **питання: wozu?** (для чого?) **zu welchem Zweck?** (з якою метою?)  
**mit welcher Absicht?** (з яким наміром?)

З'єднуються **сполучниками: damit** (щоб), **anstatt dass** (без того щоб)

**Кореляти: darum, deshalb, deswegen, zu dem Zweck, in der Absicht**

*Наприклад:* **Damit** der Arzt nichts merkte, versteckte der Kranke die Zigaretten (Щоб лікар нічого не помітив, сховав хворий сигарети). Der Schüler wiederholt die Hausaufgabe, **anstatt dass** er die neuen Wörter erlernt (Учень повторює домашнє завдання, замість вивчення нових слів).

! При вираженні якогось **наміру** або **бажання** може використовуватися також конструкція **um + zu + Інфінітив** (див. стор. 62). Сполучник **damit** вживається, якщо у головному і підрядному реченнях неоднаковий підмет. А конструкція **um + zu + Інфінітив**, якщо підмет ідентичний.

! У речення з **damit** модальні дієслова **sollen, wollen** ніколи не вживаються, оскільки **damit** вже виражає значення **наміру** та **бажання**.

### Підрядні порівняльні речення (Komparativsätze)

Відповідають на **питання: wie?** (як?)

З'єднуються **сполучниками: wie** (як), **als, als ob, als wenn** (ніж)

**Кореляти: so, genau so**

*Наприклад:* Die Frage war leichter, **als** ich erwartet hatte (Питання було легше, ніж я очікувала). Er verhielt sich genau so, **wie** wir gedacht hatten (Він поведився так само, як ми і думали).

## Підрядні речення способу дії (Modalsätze)

Відповідають на питання: **wie?** (як?) **auf welche Weise?** (яким способом?) **auf welche Art?** (яким чином?)

З'єднуються сполучниками: **wie** (як), **indem** (тим що), **dass (damit)** (чим)

Кореляти: **dadurch, damit**

*Наприклад:* **Wie** ich Ihnen schon sagte, werde ich morgen nach Berlin fahren (Як я Вам вже казав, завтра я поїду до Берліну). Er kann den Motor leicht reparieren, **indem** er die Zündkerzen auswechselt (Він може легко відремонтувати мотор, тим що замінить свічки запалювання). **Je** besser seine Ausbildung ist, ein **desto** höheres Gehalt bekommt er (Чим краща його освіта, тим вищу отримає він заробітну плату). Sie haben die Polizei eingeschaltet; **damit** haben sie sich selbst geschadet (Ви залучили поліцію, чим самі собі нашкодили).

## УЗГОДЖЕННЯ ЧАСІВ (DIE KONGRUENZ DER ZEITFORMEN)

У підрядних реченнях часу при неодночасності дій вживається правило узгодження часів:

Якщо одна дія передує іншій і обидві дії відбувалися в минулому часі, то вживають Плюсquamперфект з Імперфектом, *наприклад:* Nachdem **sich** meine Freundin die Wohnung **angesehen hatte, machte** sie ein unzufriedenes Gesicht (Після того як моя подруга оглянула квартиру, зробила незадоволене обличчя).

Якщо одна дія передує іншій і одна дія відбувалася в минулому, а друга в теперішньому, то вживають Перфект з Презенсом, *наприклад:* Nachdem alle Gäste Platz **genommen haben, beginnt** der erste Redner seinen Vortrag (Після того як усі гості зайняли місця, починає перший промовець свою доповідь).

**ДЛЯ ПОДАТОК (FÜR DIE NOTIZEN)**

**ДЛЯ ПОДАТОК (FÜR DIE NOTIZEN)**

